

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 3.6.2010
KOM(2010)282 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2009

SEK(2010)666

KOMISSION KERTOMUS

Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2009

Johdanto

1. Tämän kertomuksen ensimmäisessä jaksossa luodaan katsaus siihen, kuinka kilpailupolitiikan välineitä eli valtiontukia, kilpailunrajoituksia ja keskittymiä koskevia sääntöjä on kehitetty ja sovellettu. Toisessa jaksossa tarkastellaan, kuinka näitä ja muita välineitä on käytetty tietyillä aloilla. Kolmannessa jaksossa luodaan katsaus viime vuoden aikaiseen kuluttajia koskevaan toimintaan. Neljännessä jaksossa keskitytään Euroopan kilpailuviranomaisten verkostossa ja kansallisten tuomioistuinten kanssa tehtävään yhteistyöhön, ja viidennessä jaksossa puolestaan käsitellään kansainvälistä toimintaa. Kuudennessa jaksossa kuvaillaan lyhyesti toimielinten välistä yhteistyötä.
2. Viime vuoden tavoin kilpailupolitiikkaa koskevassa vuosikertomuksessa on mukana luku, jossa keskitytään kilpailupolitiikan alalla erityisen tärkeäksi katsottuun aiheeseen. Tänä vuonna aiheeksi on valittu ”kilpailupolitiikka ja finanssi- ja talouskriisi”.
3. Näin ollen tämän vuoden kertomuksessa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, kuinka Euroopan komissio on arvioinut finanssi- ja talouskriisin johdosta toteutettuja kansallisia toimenpiteitä, jotka vaihtelevat kansallisista ohjelmista rahoitusosalalla toimivien yksittäisten yritysten hyväksi toteutettuihin toimenpiteisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään myös tilapäisten puitteiden mukaisesti toteutettuihin toimenpiteisiin, joilla lievitetään kriisin vaikutuksia reaalityöelämään. Euroopan parlamentti pyysi tätä vuoden 2008 kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksesta antamassaan päätöslauselmaesityksessä, joka oli käsiteltävänä tämän vuosikertomuksen viimeistelyvaiheessa¹.
4. Lisätietoja löytyy yksityiskohtaisesta komission yksiköiden valmisteluasiakirjasta² ja kilpailun pääosaston verkkosivuilta³.
5. Lissabonin sopimus tuli voimaan 1. joulukuuta 2009. Sen myötä artiklojen numerointi on muuttunut. Kilpailuoikeuden osalta EY:n perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artikloista on tullut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimuksen) 101, 102 ja 106 artiklat, mutta niiden sisältö on pysynyt samana. Tässä kertomuksessa käytetään kuitenkin vanhaa numerointia, kun puhutaan menettelyistä ennen joulukuun 1. päivää 2009. Samoin viittaukset vanhoihin valtiontukea koskeviin EY:n perustamissopimuksen artikloihin (87–89 artikla) on säilytetty, kun kyseiset menettelyn vaiheet tapahtuivat ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa.
6. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on 1. joulukuuta 2009 alkaen ollut nimeltään yleinen tuomioistuin. Tässä kertomuksessa käytetään kuitenkin termiä ’ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin’ ennen kyseistä päivää annettujen tuomioiden osalta.

¹ Mietintöluonnos kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksesta 2008, Sophia in 't Veld (esittelijä – ALDE-ryhmä – NL).

² SEC(2010) 666.

³ http://ec.europa.eu/competition/index_fi.html.

ERIKOISLUKU: KILPAILUPOLITIikka JA FINANSSI- JA TALOUSKRIISI

Kilpailupolitiikan rooli kriisin yhteydessä

7. Euroopan unionia on yhdessä muun maailman kanssa koetellut vuonna 2009 poikkeuksellisen vakava finanssi- ja talouskriisi. Vuosi on ollut haastava taloudelle ja liiketoiminnalle sekä politiikantekijöille. Hallitukset, keskuspankit ja rahoitusalan sääntelyviranomaiset ovat yhdessä Euroopan komission kanssa tehneet kovasti töitä rahoitusjärjestelmän vakauttamiseksi ja sen varmistamiseksi, ettei tällainen kriisi toistu tulevaisuudessa. Poliitikantekijät ovat myös pyrkineet suunnittelemaan politiikkoja, joilla pienennetään kriisin vaikutusta reaalityöelämään.
8. Kriisin alusta alkaen komissio on pyrkinyt kilpailusääntöjen soveltamisella kahteen tavoitteeseen. Ensinnäkin se on pyrkinyt tukemaan taloudellista vakautta antamalla mahdollisimman nopeasti oikeusvarmuuden EU:n jäsenvaltioiden toteuttamille pelastustoimenpiteille. Toiseksi komissio on pyrkinyt säilyttämään tasavertaiset toimintaedellytykset Euroopassa ja varmistamaan, että kansalliset toimenpiteet eivät siirrä ongelmia toisiin jäsenvaltioihin.
9. Jäsenvaltiot päättivät jo kriisin alkuvaiheessa antaa suuria määriä valtiontukea rahoituslaitoksille. Euroopan komissio käytti toimivaltaansa tutkia valtiontukea kilpailua koskevien perussopimuksen määräysten mukaan. Kriisin alusta alkaen kilpailupolitiikka ja kilpailun edistäminen ovat olleet tärkeitä EU:n suurimpiin kilpailuvaltteihin kuuluvien sisämarkkinoiden säilyttämiseksi.

Komission kriisin johdosta toteuttamat toimet

10. Lokakuun 2008 ja elokuun 2009 välisenä aikana komissio antoi neljä tiedonantoa siitä, kuinka se soveltaisi valtiontukisääntöjä valtion toimenpiteisiin, joilla tuetaan rahoituslaitosten vakauttamista kriisin aikana. Komissio antoi 13. lokakuuta 2008 ohjeita siitä, kuinka valtiontukisääntöjä sovelletaan valtioiden tukiohjelmiin ja rahoituslaitoksille myönnettäviin yksittäisiin tukiin ("pankkitiedonanto")⁴. Ennen näiden ohjeiden antamista Lehman Brothers oli ajautunut konkurssiin 15. syyskuuta 2008, ja useat merkittävät markkinatoimijat kuten Fortis, Dexia, Bradford & Bingley ja Hypo Real Estate olivat pelastustoimenpiteiden tarpeessa. Lisäksi esimerkiksi Tanska ja Irlanti olivat ilmoittaneet pankkien pelastamis- tai takuuohjelmista.
11. Komission käsiteltäväksi tuli lukuisia ilmoituksia jäsenvaltioiden hätäaputoimenpiteistä. Se käsiteli ilmoitukset erittäin tiukkojen määräaikojen puitteissa, osoitti tehtävään erittäin sitoutunutta henkilöstöä ja palkkasi tilapäisesti uutta henkilöstöä.

Pankkien pääomapolitiikan vahvistaminen

12. Kriisin voittamiseksi jäsenvaltiot määrittivät erilaisia ratkaisuja, jotka vaihtelivat takauksiin perustuvista ohjelmista pääomapolitiikan vahvistamiseen. Euroopan

⁴ Komission tiedonanto – [Valtiontukisääntöjen soveltaminen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin](#) (EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8).

keskuspankin ja jäsenvaltioiden kanssa käytiin syvällisiä keskusteluja, ja komissio antoi 5. joulukuuta 2008 pääomapohjan vahvistamista koskevan tiedonannon⁵.

13. Pääomapohjan vahvistamista koskevassa tiedonannossa tehdään ero perustaltaan terveiden pankkien ja vaikeuksissa olevien pankkien välillä. Siinä vahvistetaan tueksi katsottavien pääomasijoitusten arviointia koskevat ohjeet. On loogista, että vaikeuksissa olevilta pankeilta, joita uhkaa maksukyvyttömyys, olisi vaadittava suurempia korkoja saadusta valtiontuesta ja niitä olisi tutkittava tarkemmin. Tukea saaneiden vaikeuksissa olevien pankkien on tehtävä rakenneuudistus pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamiseksi.
14. Pankkitiedonanto ja pääomapohjan vahvistamista koskeva tiedonanto ovat mahdollistaneet taloudellisen vakauden säilyttämisen ja luottojen saatavuutta koskevien rajoitusten pienentämisen pitäen samalla kilpailun vääristymisen mahdollisimman pienenä. Erityisesti pääomapohjan vahvistamiseksi toteutetut toimenpiteet ovat osoittautuneet välttämättömiksi pankkien riittävän pääomapohjan varmistamiseksi, jotta ne voisivat hoitaa tehtävänsä reaalitalouden lainanantajana. Samanaikaisesti valtion pääomasta maksettavan korvauksen taso varmistaa yhdessä ohjelmien ja yksittäisten toimenpiteiden sisältämien korkojen nostamista koskevien (step-up-) lausekkeiden kanssa, että pääoma maksetaan takaisin niin varhain kuin taloudelliset olosuhteet sallivat.
15. Komissio on hyväksynyt lokakuun 2008 ja 31. päivän joulukuuta 2009 välisenä aikana 12:n jäsenvaltion⁶ takausohjelmia. Seitsemän jäsenvaltiota pani täytäntöön pelkästään pääomapohjan vahvistamista koskevia ohjelmia⁷, ja seitsemän jäsenvaltiota puolestaan käytti seka-/holistisia ohjelmia⁸. Espanja, Slovenia, Yhdistynyt kuningaskunta, Unkari ja Saksa panivat myös muunlaisia tukiohjelmia täytäntöön.
16. Yksittäisille yrityksille myönnetyn tuen osalta komissio hyväksyi vuonna 2009 pääomapohjan vahvistamiseen liittyviä ja muita tukitoimenpiteitä 29 yrityksen hyväksi⁹.

⁵ [Komission tiedonanto – Rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistaminen](#) tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaaminen välttämättömään vähimmäismäärään ja suojatoimet kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi (EUVL C 10, 15.1.2009, s. 2).

⁶ Alankomaat, Espanja, Irlanti, Italia, Kypros, Latvia, Portugali, Puola, Ruotsi, Slovenia, Suomi ja Tanska.

⁷ Italia, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Suomi ja Tanska.

⁸ Itävalta, Kreikka, Puola, Saksa, Slovakia, Unkari ja Yhdistynyt kuningaskunta.

⁹ ING, KBC, Parex Banka, Anglo Irish Bank, Bank of Ireland, Allied Irish BankFortis, Dexia, Nord LB, IKB, Kaupthing Bank Finland, Ethias, SdB, Banco Privado Portugues, Hypo Real Estate, WestLB, Fionia, HSH Nordbank, Hypo Tirol, LBBW, Kaupthing Luxemburg, Caisse d'Epargne/Banque Populaire, Mortgage Bank of Latvia, Northern Rock, Commerzbank, Lloyds Banking Group, BAWAG, Hypo Group Alpe Adria ja RBS.

Commerzbankin (CoBa) pääomapoljan vahvistamista koskevassa asiassa¹⁰ komissio hyväksyi Saksan hallituksen myöntämän uuden 18 miljardin euron pääomatuen vakaan rakenneuudistussuunnitelman perusteella. Esitetystä liiketoimintasuunnitelmasta keskitytään CoBan ydinliiketoimintaan, nimittäin vähittäis- ja yritys pankkipalveluihin, Keski- ja Itä-Eurooppa mukaan lukien. Pankin epävakasta investointipankkitoimintaa vähennetään ja kaupalliset kiinteistötoiminnot myydään. Suunnitelmaan sisältyy suuria divestointeja (yhteensä 45 prosenttia CoBan tämänhetkisestä taseesta) sekä osinkojen ja korkojen maksamisen lykkääminen. Kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi CoBa ei saa kolmeen vuoteen ostaa rahoituslaitoksia tai muita mahdollisia kilpailijoita. Lisäksi suunnitelmassa kielletään hintajohtajuus suhteessa CoBan kolmeen suurimpaan kilpailijaan sellaisilla markkinoilla, joilla sen markkinaosuus on yli 5 prosenttia. Komissio päätteli, että esitetty liiketoimintasuunnitelma palauttaa todennäköisesti pankin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden.

Arvoltaan alentuneet omaisuuserät

17. Vaikka monissa jäsenvaltioissa oli perustettu ohjelmia pääomapoljan vahvistamiseksi, sijoittajat eivät vuoden 2009 alussa vielä näyttäneet merkkejä luottamuksesta järjestelmään. Pankkitakaukset ja pääomapoljan vahvistaminen eivät johtaneet luotonantoon taloudelle, ja arvoltaan alentuneisiin omaisuuseriin liittyvistä ilmoittamattomista tappioista oli epävarmuutta. Tässä tilanteessa jotkin jäsenvaltiot ehdottivat ”omaisuuserien suojeleohjelmia”. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ehdotti 500 miljardin punnan suojeleohjelmaa, ja Alankomaat puolestaan ilmoitti 40 miljardin Yhdysvaltain dollarin suuruisesta omaisuuserien suojusta ING-pankille.
18. Komissio antoi 25. helmikuuta 2009 jäsenvaltioiden kanssa käytyjen yksityiskohtaisten keskustelujen jälkeen tiedonannon arvoltaan alentuneiden omaisuuserien käsittelystä yhteisön pankkisektorilla (”arvoltaan alentuneita omaisuuseriä koskeva tiedonanto”)¹¹. Arvoltaan alentuneita omaisuuseriä koskeva tiedonanto perustui kasvavaan yhteisymmärrykseen siitä, että on tarpeen selvittää kriisin pohjimmaiset syyt, jotka liittyvät pankkien taseisiin sisältyviin myrkyllisiin omaisuuseriin. Tässä tiedonannossa komissio määrittelee, kuinka se arvioi rahoituslaitoksen hyväksi toteutettuja ongelmallisiin omaisuuseriin suunnattuja toimenpiteitä valtiontukisääntöjen nojalla. Tähän mennessä komissio on hyväksynyt ainoastaan Saksan kansallisen ongelmallisten omaisuuserien hoito-ohjelman.
19. Tiedonanto perustuu avoimuuden ja julkistamisen periaatteisiin, valtion ja tuensaajan riittävään vastuunjakoon sekä omaisuuserien varovaiseen arvostukseen niiden todellisen taloudellisen arvon perusteella. Koska omaisuuserien asianmukainen arvostus on vaikea tehtävä, komissio päätti teettää arvostuksen riippumattomilla teknisillä asiantuntijoilla. Nämä asiantuntijat valittiin puitesopimuksen mukaisesti tarjouskilpailun jälkeen.

Komissio hyväksyi 12. toukokuuta uusia tukitoimenpiteitä Fortis Bankin ja Fortis Holdingin hyväksi¹². Belgian ja Luxemburgin myöntämät lisätuet olivat seurausta muutoksista Fortis Holdingin, BNP Paribas, Fortis Bankin ja Belgian ja Luxemburgin viranomaisten väliseen sopimukseen. Toimenpidepakettiin sisältyi Fortis Bankin vapauttaminen tietyistä arvoltaan alentuneista omaisuuseristä. Arvoltaan alentuneita omaisuuseriä koskevan tiedonannon mukaisesti Fortis Bank vastaa merkittävästä osasta tappioista, koska hinta, jonka Belgian valtio maksoi strukturoitujen luottojen ostamisesta tai takaamisesta, on selvästi niiden todellista markkina-arvoa pienempi. Lisäksi Fortis sitoutui mahdollisen kilpailun vääristymisen estämiseksi olemaan laajentamatta toimintaansa yritysostojen kautta Belgian ja Luxemburgin pankkimarkkinoilla.

¹⁰ [IP/09/711](#).

¹¹ [Komission tiedonanto arvoltaan alentuneiden omaisuuserien käsittelystä yhteisön pankkisektorilla](#) (EUVL C 72, 26.3.2009, s. 1).

¹² [IP/09/743](#).

Eteenpäin katsova rakenneuudistukseen perustuva lähestymistapa

20. Ajan myötä komissio alkoi tarkastella keskipitkällä aikavälillä sitä, kuinka tuensaajat voisivat alkaa maksaa takaisin lainaamaansa rahaa ja tulla toimeen omillaan. Komissio antoi 14. elokuuta tiedonannon elinkelpoisuuden palauttamisesta ja rahoituslalla tämänhetkissä kriisissä toteutettujen rakenneuudistustoimenpiteiden arvioinnista valtioneuvoston perusteella (”rakenneuudistustiedonanto”)¹³.
21. Rakenneuudistustiedonannossa tarkastellaan sitä, millaisena komissio näkee kriisin jälkeisen tulevaisuuden, jossa pankkiala on elinkelpoinen. Siinä vahvistetaan periaatteet, joita sovelletaan niihin tuensaajiin, jotka eivät tarvitse pelkästään lyhytaikaista pelastamistukea vaan myös tukea rakenteellisten muutosten tekemiseksi liiketoimintamalleihinsa.
22. Tiedonannossa säilytetään taloudellisissa vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettävää pelastamis- ja rakenneuudistustukea koskevien yhteisön suuntaviivojen pääperiaatteet, mutta sitä on mukautettu finanssikriisiin poikkeuksellisiin taloudellisiin olosuhteisiin. Komission rakenneuudistukseen soveltamaan lähestymistapaan sisältyy useita ehtoja. Ensinnäkin rakenneuudistuksen toteuttavien pankkien on osoitettava, että ne pystyvät palauttamaan pitkän aikavälin elinkelpoisuutensa ilman valtiontukea. Toiseksi niiden on osallistuttava rakenneuudistuksen kustannuksiin (vastuunjako). Kolmanneksi niiden on toteutettava toimenpiteitä kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi toteuttamalla divestointeja ydinmarkkinoilla ja/tai supistamalla tasetta.
23. Nämä periaatteet auttavat pienentämään moraalisen riskin ongelmaa. Jotta aikaisemmasta riskikäyttäytymisestä ei annettaisi palkkiota, tiedonannossa selvennetään, että tuesta on vaadittava asianmukainen korvaus, ja asetetaan tilapäisiä rajoituksia velkakirjojen haltijoille ja osakkeenomistajille suoritettaville kuponki- ja osinkomaksuille. Jotta tuki voitaisiin katsoa perussopimuksen mukaiseksi, tuesta aiheutuvan kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi on välttämätöntä toteuttaa räätälöityjä, tapauskohtaisia toimenpiteitä, jotka riippuvat ennen kaikkea tuen suhteellisesta/absoluuttisesta suuruudesta ja tuensaajan asemasta merkityksellisillä markkinoilla. Komissio on hyväksynyt esimerkiksi Commerzbankin, ING:n, RBS:n, Lloyds’ Banking Groupin ja KBC:n rakenneuudistussuunnitelmat, ja se arvioi parhaillaan useita muita rakenneuudistussuunnitelmia muodollisessa tutkintamenettelyssä.

Komissio hyväksyi 18. marraskuuta alankomaalaisen ING-pankin rakenneuudistussuunnitelman ja epälikvidejä omaisuuseriä koskevan tukijärjestelyn¹⁴. Ilmoitetun rakenneuudistussuunnitelman mukaan ING maksaa merkittävän osuuden rakenneuudistuskustannuksista, ING:n pitkän aikavälin kaupallinen elinkelpoisuus palautuu eikä tuki johda kilpailun kohtuuttomaan vääristymiseen. Rakenneuudistussuunnitelman mukaan ING pienentää toimintonsa riskiprofiilia ja monimutkaisuutta ja myy aikanaan vakuutustoimintonsa. ING myös irrottaa tarkan, edunvalvojan valvoman aikataulun mukaisesti yhden liiketoimintayksikön (Westland Utrecht Hypotheekbank (WUH) / Interadvies) luodakseen kilpailua Alankomaiden vähittäispankkimarkkinoille.

¹³ [Komission tiedonanto elinkelpoisuuden palauttamisesta ja rahoituslalla tämänhetkissä kriisissä toteutettujen rakenneuudistustoimenpiteiden arvioinnista valtioneuvoston perusteella](#) (EUVL C 195, 19.8.2009. s. 9).

¹⁴ [IP/09/1729](#).

Finanssikriisi ei vaikuttanut pelkästään valtiontukeen

24. Talous- ja finanssikriisi aiheutti haasteita myös yrityskeskittymiä ja kilpailunrajoituksia koskevien EU:n sääntöjen soveltamisessa. Aineellisoikeudelliselta kannalta oli tärkeää säilyttää yrityskeskittymiä ja kilpailunrajoituksia koskevien sääntöjen soveltamisen tiukka valvonta, jotta liiketoiminta pysyy Euroopassa kilpailukykyisenä ja pystyy selviytymään helpommin kriisistä.
25. Finanssikriisin seurauksena komission käsiteltäväksi tuli mutkikkaita EY:n sulautuma-asetukseen liittyviä toimivaltakysymyksiä. Kysyttiin, oliko rahoituslaitosten kansallistamisesta tarpeen ilmoittaa komissiolle sulautuma-asetuksen nojalla. Tämä riippui siitä, säilyisikö kansallistetulla yrityksellä itsenäinen päätösvalta vai voitaisiinko tällaisen kansallistetun yrityksen katsoa muodostavan osan yhtä taloudellista kokonaisuutta muiden valtion määräysvallassa olevien yritysten kanssa.
26. Useimmissa tapauksissa komissio oli vakuuttunut siitä, että omistusosuusjärjestelyt varmistivat riippumattomuuden eikä kyse sen vuoksi ollut keskittymästä. Saksalaista Hypo Real Estate -pankkia koskevassa asiassa¹⁵ oli kuitenkin tehtävä ilmoitus keskittymästä.
27. Talouskriisi ei vaikuttanut merkittävästi komission politiikkaan ja käytäntöön sulautuma-asioissa annettujen sitoumusten osalta. Rakenteelliset sitoumukset, erityisesti divestoinnit, olivat edelleen asianmukaisin korjaustoimenpidetyyppi sulautuman aiheuttamien kilpailuongelmien estämiseksi pysyvästi. Arvioidessaan korjaustoimenpiteen täytäntöönpanolle asetetun määräajan pidentämistä koskevia pyyntöjä komissio otti joissakin tapauksissa huomioon sen, että ostajien löytäminen on vaikeaa vallitsevassa taloudellisessa ilmapiirissä. Komission sulautumamenettelyt ovat osoittautuneet asianmukaisiksi myös vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa. Erityisesti on huomattava, että komissio myönsi kiireellisissä tapauksissa vallitsevan taloudellisen ilmapiirin vuoksi kuusi poikkeusta velvollisuudesta lykätä toimenpiteen toteuttamista. Tämä tapahtui kuitenkin täysin vakiintuneen ja tiukan käytännön mukaisesti.
28. Komissiota pyydettiin tarkastelemaan argumentteja, jotka liittyvät yritysten vaikeuksiin maksaa komission kilpailusääntöjen nojalla määräämät sakot. Komissio tarkasteli huolellisesti ”maksukyvyttömyyden” edellytyksiä. Nämä edellytykset täytyvät ainoastaan silloin, kun koko sakon maksaminen vaarantaisi peruuttamattomasti kyseisen yrityksen taloudellisen elinkelpoisuuden ja johtaisi sen omaisuuserien arvon katoamiseen. Komissio arvioi tämän periaatteen mukaisesti pyyntöjä tapauskohtaisesti. Se hyväksyi väitetyn maksukyvyttömyyden lämmönkestäväksi tekeviä aineita koskevassa asiassa, ja sakkoa pienennettiin tämän perusteella tuntuvasti.

Kriisi iski myös reaalityönteeseen

29. Pankkien purkaessa velkavipua ja välttää riskkejä enemmän aikaisempiin vuosiin verrattuna yrityksillä alkoi olla vaikeuksia saada luottoa. Komissio reagoi

¹⁵ Asia COMP/M.5508 SOFFIN / Hypo Real Estate.

tilanteeseen antamalla esimerkiksi tammikuussa 2009 ”Tilapäiset yhteisön puitteet valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä”¹⁶. Tilapäisissä puitteissa (joita sovelletaan vuoden 2010 loppuun) lisätään jäsenvaltioiden mahdollisuuksia lieventää tiukentuneen luotonannon vaikutuksia reaalityöelouteen.

30. Tilapäiset puitteet muodostivat osan komission laajempaa vastausta talouskriisiin, nimittäin marraskuussa 2008 annettua Euroopan talouden elvytyssuunnitelmaa, jonka Eurooppa-neuvosto on hyväksynyt. Komissio muutti tilapäisiä puitteita finanssikriisin aikana helmikuussa 2009¹⁷ parantaakseen jäsenvaltioiden mahdollisuuksia lieventää tiukentuneen luotonannon vaikutuksia reaalityöelouteen. Muutetuissa puitteissa otetaan huomioon erisuuret vakuudet (erityisesti alhaisen luokituksen ryhmissä) laskettaessa hyväksyttävää takauspreemiota). Lokakuussa komissio teki puitteisiin muutoksen, jolla hyväksytään yhteismarkkinoille soveltuvan tuen enimmäismääräksi maanviljelijöiden tapauksessa 15 000 euroa¹⁸. Joulukuussa puitteita muutettiin rahoituksen saatavuuden helpottamiseksi erityisesti jäsenvaltioissa, joissa työvoimakustannukset ovat alhaiset¹⁹.
31. Tilapäisissä puitteissa keskitytään kahteen tavoitteeseen: ensinnäkin tavoitteena on säilyttää yritysten mahdollisuudet saada rahoitusta (esim. sallimalla jäsenvaltioiden lainoille alhaisemmilla preemioilla myöntämät valtiontakaukset tai alhaisemmat lainakorot ja enintään 500 000 euron myöntäminen yritystä kohden); toiseksi tavoitteena on kannustaa yrityksiä investoimaan kestävään tulevaisuuteen (esim. sallimalla tuettujen lainojen myöntäminen vihreiden tuotteiden kehittämiseen). Edellä mainittujen uusien tukitoimenpiteiden lisäksi tilapäisissä puitteissa mukautetaan tilapäisesti olemassa olevia suuntaviivoja yksinkertaistamalla lyhytaikaisia vientiluottovakuutuksia koskevia sääntöjä ja nostamalla riskipääomasijoitusten enimmäismäärää.
32. Komissio on 31. joulukuuta 2009 mennessä hyväksynyt 25 jäsenvaltiossa noin 79 toimenpidettä, joiden tarkoituksena on yritysten ja työpaikkojen vakauttaminen reaalityöeloudessa²⁰.
33. Tilapäiset puitteet ovat horisontaalinen väline, ja jäsenvaltiot ovat niiden avulla pystyneet tukemaan kaikkia kriisistä kärsineitä talouden aloja, autoteollisuus mukaan luettuna. Tilapäisiä puitteita onkin käytetty laajasti autoteollisuuden tukemiseksi. Kuten muillakin aloilla autoteollisuuden alalla voidaan yritystä kohden myöntää enintään 500 000 euroa seuraavien kahden vuoden aikana (pienet tukimäärät), valtiontakauksia lainoille ja tuettuja lainoja (erityisesti ympäristöystävällisille

¹⁶ EUVL C 83, 7.4.2009, s. 1. Komissio on soveltanut tilapäisiä puitteita 17. joulukuuta 2008 alkaen, jolloin se hyväksyi periaatteessa puitteiden sisällön.

¹⁷ Komission tiedonanto valtiontukitoimenpiteitä rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä koskevien tilapäisten yhteisön puitteiden muuttamisesta (annettu 25. helmikuuta 2009).

¹⁸ Komission tiedonanto valtiontukitoimenpiteitä rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä koskevien tilapäisten yhteisön puitteiden muuttamisesta (EUVL C 261, 31.10.2009, s. 2).

¹⁹ Komission tiedonanto valtiontukitoimenpiteitä rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä koskevien tilapäisten yhteisön puitteiden muuttamisesta (EUVL C 303, 15.12.2009, s. 6).

²⁰ Lukuun ottamatta maatalousalan tilapäisiä toimenpiteitä.

autoille) ja helpottaa pk-yritysten mahdollisuuksia saada riskipääomaa. Jotkin tilapäisten puitteiden toimenpiteistä ovat erityisen merkityksellisiä autoteollisuuden kannalta, sillä ne mahdollistavat vähäpäästöisten ajoneuvojen kehittämishankkeiden rahoittamisen.

34. Komissio on hyväksynyt Ranskan, Yhdistyneen kuningaskunnan, Espanjan, Saksan ja Italian ilmoittamat tuet vihreille tuotteille²¹. Lisäksi useat jäsenvaltiot kuten Ranska, Yhdistynyt kuningaskunta, Saksa, Belgia (Flanderin alue) ja Romania ovat luoneet takauksia ja/tai tuettuja lainoja koskevia ohjelmia, joista autoteollisuus (muiden alojen tavoin) voi hyötyä²². Esimerkiksi Saksa myönsi Opelille 1,5 miljardin euron suuruisen tuetun lainan sen emoyhtiön General Motorsin konkurssimenettelyn jälkeen²³, ja Ranska puolestaan myönsi sekä Renault'ille että PSA:lle 3 miljardin euron suuruiset tuetut lainat²⁴. Lisäksi komissio hyväksyi kesäkuussa valtiontakauksen, jonka Ruotsi ilmoitti myöntävänsä Volvo Carsin saamalle EIP:n lainalle²⁵.
35. Jäsenvaltioiden oli tilapäisten puitteiden mukaisesti annettava 31. lokakuuta mennessä komissiolle palautetta puitteiden täytäntöönpanosta ja tehokkuudesta pankkien antolainauksen uudelleen käynnistymisen ja yritysten tukemisen kannalta²⁶. Komissio julkaisi kilpailun pääosaston verkkosivuilla kyselylomakkeen saadakseen huomautuksia myös asianomaisilta. Yleisesti ottaen jäsenvaltiot katsoivat tilapäisten puitteiden olevan hyödyllinen väline, joka on antanut yrityksille merkittävää tukea. Ne vahvistivat, että yrityksillä oli edelleen vaikeuksia saada rahoitusta ja että sen vuoksi tilapäisten puitteiden soveltamisen jatkaminen vuonna 2010 oli perusteltua. Jäsenvaltiot käyttivät pääasiassa toimenpidettä, jonka perusteella ne voivat myöntää 500 000 euroa yritystä kohden, sekä tuettuja takauksia.

Numerotietoja

36. Lokakuun 2008 ja 31. päivän joulukuuta 2009 välisenä aikana komissio teki 73 päätöstä, jotka koskivat 33:a ohjelmaa, ja 68 päätöstä yksittäisistä toimenpiteistä 38 pankin hyväksi. Nämä 141 päätöstä koskevat 21:tä jäsenvaltiota. Osa päätöksistä tehtiin kiireellisyyden vuoksi yhdessä yössä dominovaikutuksen ja EU:n rahoitusjärjestelmän romahtamisen estämiseksi.

²¹ N11/2009 (Ranska), N72/2009 (Yhdistynyt kuningaskunta), N140/2009 (Espanja), N426/2009 (Saksa), N542/2009 (Italia).

²² Ks. esim. takausohjelmien osalta N23/2009 (Ranska), N71/2009 (Yhdistynyt kuningaskunta), N27/2009 (Saksa), N117/2009 (Flanderin alue/Belgia), N286/2009 (Romania) ja tuettuja lainoja koskevien ohjelmien osalta N38/2009 (Saksa), N15/2009 (Ranska), N257/2009 (Yhdistynyt kuningaskunta).

²³ Ks. http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Artikel/2009/11/2009-11-26-opel.html.

²⁴ Ks. <http://www.gouvernement.fr/gouvernement/automobile-le-plan-d-aide-en-chiffres>.

²⁵ Asia N 80/2009. Volvo Cars, Fordin tytäryhtiö, haki EIP:ltä 200 miljoonan euron lainaa 2 miljardin euron hankkeelle, joka koski T&K:ta ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämiseksi. EIP:n myönteisen lainapäätöksen edellytyksenä oli, että lainalle myönnetään valtiontakaus. Komissio hyväksyi 5. kesäkuuta 2009 ilmoitetun takauksen. Siitä 90 prosenttia hyväksyttiin tilapäisten puitteiden nojalla ja 10 prosenttia ei sisältänyt tukea, koska se oli markkinaehtojen mukainen.

²⁶ Ks. Komission tiedonanto – Tilapäiset yhteisön puitteet valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä, 6 kohta (EUVL C 16, 21.1.2009, s. 1).

37. Komissio hyväksyi lokakuun 2008 ja vuoden 2009 lopun välisenä aikana rahoituslaitosten hyväksi toteutettuja valtiontukitoimenpiteitä noin 3,63 biljoonan euron edestä (29 % suhteessa EU-27:n BKT:hen).
38. Reaalitalouden osalta komissio oli 31. joulukuuta 2009 mennessä hyväksynyt 79 valtiontukitoimenpidettä 25 jäsenvaltiossa. Näistä toimenpiteistä 18 koski takauksia, 11 lyhytaikaisia vientiluottotoimenpiteitä, yhdeksän halpakorkoisia lainoja, kuusi riskipääomatoimenpiteitä ja viisi halpakorkoisia lainoja vihreille tuotteille. Suuressa osassa hyväksytyistä toimenpiteistä (30) oli kyse enintään 500 000 euron myöntämisestä yritystä kohden.
39. Syksyn 2009 valtiontukien tulostaulu osoittaa, että finanssi- ja talouskriisin johdosta tuen kokonaismäärä nousi vuonna 2008 noin 0,5 prosentista suhteessa BKT:hen 2,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen eli 279,6 miljardiin euroon. Kriisiin liittyvän tuen määrä oli suunnilleen 1,7 prosenttia suhteessa BKT:hen eli 212,2 miljardia euroa, ja se koski ainoastaan rahoituslaitoksille myönnettä tukea²⁷. Jäsenvaltiot ryhtyivät myöntämään reaalitaloudelle tukea tilapäisten puitteiden nojalla vasta vuonna 2009. Ilman kriisitoimenpiteitä tuen kokonaismäärä vuonna 2008 oli 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen eli 67,4 miljardia euroa, toisin sanoen se oli samalla tasolla kuin vuonna 2007 ja sitä ennen. Tukea myönnettiin pääasiassa yhteisen edun mukaisesti horisontaalisiin tavoitteisiin (keskimäärin 88 %). Aluetuen, tutkimus- ja kehitystuen ja ympäristötuen osuus oli noin kaksi kolmasosaa, kun taas pelastamis- ja rakenneuudistustuen osuus supistui. Vaikka vuoden 2009 lukuja ei vielä ole saatavilla, rahoitusmarkkinoiden ulkopuolisen tuen määrän ja osuuden vuonna 2009 ei odoteta muuttuvan paljon.

Päätelmät

40. Pankki- ja vakuutuslalle myönnettävän valtiontuen hyödyllisyydestä ei ole epäilystä. Likviditeetti on estänyt rahoitusjärjestelmän romahtamisen ja auttanut avaamaan markkinat uudelleen, lisännyt reaalitalouden käytössä olevia varoja ja auttanut rahoitusmarkkinoita palaamaan normaalimpaan markkinoiden toimintatapaan. Kriisin yhteydessä kilpailupolitiikka on auttanut tukemaan taloudellista vakautta ja luonut sopivat edellytykset vakaille rahoitusmarkkinoille lyhyellä ja pitemmällä aikavälillä. Komission hyvin ajoitettu toiminta on myös rajoittanut seurauksia, joita luottokriisillä on ollut reaalitalouteen. Kilpailusääntöjen avulla on myös autettu suojelemaan veronmaksajien rahoja, mikä on yhtä tärkeää.
41. Kilpailupolitiikka ei ole muuttumaton ja jäykkä politiikka; siinä otetaan huomioon muuttuvat taloudelliset realiteetit. Vakaiden periaatteiden ja joustavien menettelyjen yhdistelmän ansiosta kilpailupolitiikalla ja erityisesti valtiontuella on voinut olla rakentava ja vakauttava vaikutus EU:n rahoitusjärjestelmään ja yleisesti reaalitalouteen.

²⁷ Jäsenvaltioiden rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseksi vuonna 2008 suunnitteleminen ja komission hyväksymien toimenpiteiden enimmäismäärä oli 3 361 miljardia euroa. Toimittamiensa vuosikertomusten mukaan jäsenvaltiot toteuttivat toimenpiteitä 958 miljardin euron nimellisarvosta. Ensimmäisten arvioiden mukaan vuonna 2008 käyttöön otettujen tukitoimenpiteiden tukiosuus – eli valtiolta tuensaajina oleville rahoituslaitoksille siirryvä etu – oli 212,2 miljardia euroa.

1 VÄLINEET

1.1 Valtiontukien valvonta

1.1.1. Sääntöjen muokkaaminen ja soveltaminen

42. Valtiontukien toimintasuunnitelman²⁸ täytäntöönpanoa jatkettiin vuonna 2009 antamalla ohjeita, jotka koskevat koulutustukea²⁹ ja epäedullisessa asemassa oleville ja alentuneesti työkykyisille työntekijöille myönnettävää tukea³⁰. Lisäksi annettiin ohjeita suurille investointihankkeille myönnettävän alueellisen tuen perusteellisesta arvioinnista³¹. Näissä ohjeissa vahvistettuja periaatteita sovellettiin ensimmäistä kertaa asiassa Dell Poland³², jossa komissio päätteli, että Dellin investointihanke tuotantolaitoksen perustamiseksi Łódziin edistäisi merkittävästi alueellista kehitystä ja nämä edut olisivat suuremmat kuin kilpailuun mahdollisesti kohdistuvat kielteiset vaikutukset.
43. Komissio myös selvensi useita yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja koskevan paketin soveltamiseen liittyviä seikkoja esittämällä vastaukset 16 kysymykseen interaktiivisessa tietopalvelussa³³.
44. Komissio jatkoi vuonna 2001 annetun elokuvatiedonannon³⁴ sisältämien valtiontuen arviointiperusteiden voimassaoloa 31. joulukuuta 2012 saakka³⁵.
45. Komissio pidensi valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen voimassaoloaikaa lokakuuhun 2001 saakka³⁶. Näiden suuntaviivojen nojalla komissio hyväksyi Puolan myöntämän ja suunnitteleman tuen Gdanskin telakalle ja lopetti kesäkuussa 2005 aloitetun perusteellisen tutkimuksen.
46. Heinäkuussa komissio antoi tiedonannon yleisradiotoiminnasta selventääkseen sitä, kuinka komissio arvioi julkisesti rahoitettuja uusia mediapalveluja³⁷.

²⁸ Valtiontuen toimintasuunnitelma – Valtiontukien vähentäminen ja tarkempi kohdentaminen: suunnitelma valtiontuen uudistamiseksi vuosina 2005–2009 (KOM(2005) 107 lopullinen, 7.6.2005).

²⁹ Komission tiedonanto perusteista koulutukseen myönnettävän, yksittäistä ilmoitusta edellyttävän valtiontuen soveltuvuuden arvioimiseksi (EUVL C 188, 11.8.2009, s. 1).

³⁰ Komission tiedonanto perusteista epäedullisessa asemassa oleville ja alentuneesti työkykyisille työntekijöille työllistämiseen myönnettävän yksittäistä ilmoitusta edellyttävän valtiontuen soveltuvuuden arvioimiseksi (EUVL C 188, 11.8.2009, s. 6).

³¹ Komission tiedonanto perusteista suurten investointihankkeiden alueellisen tuen perusteelliseksi arvioimiseksi (EUVL C 223, 16.9.2009, s. 3).

³² C 46/2008.

³³ http://ec.europa.eu/services_general_interest/registration/form_en.html.

³⁴ Tiedonanto tietyistä elokuviin ja muihin audiovisuaalisiin teoksiin liittyvistä oikeudellisista näkökohdista (EYVL C 43, 16.2.2002, s. 6).

³⁵ Komission tiedonanto tietyistä elokuviin ja muihin audiovisuaalisiin teoksiin liittyvistä oikeudellisista näkökohdista 26 päivänä syyskuuta 2001 annetun komission tiedonannon (elokuvatiedonanto) mukaisista valtiontuen arviointiperusteista (EUVL C 31, 7.2.2009, s. 1).

³⁶ Komission tiedonanto valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen voimassaoloajan pidentämisestä (EUVL C 156, 9.7.2009, s. 3).

³⁷ Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan, annettu 2. heinäkuuta 2009 (EUVL C 257, 27.10.2009).

47. Syyskuussa komissio antoi suuntaviivat valtioneukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä³⁸. Suuntaviivoissa käsitellään myös julkista rahoitusta niin sanottujen seuraavan sukupolven liityntäverkkojen käyttöönottoon. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on taata, että laajakaista on kohtuulliseen hintaan kaikkien Euroopan kansalaisten saatavilla.

1.1.2. Valtiontukien valvonta – yksinkertaistamispaketti

48. Yksinkertaistamispaketti tuli voimaan 1. syyskuuta. Se muodostuu käytännesäännöistä³⁹ ja yksinkertaistetusta menettelystä annetusta tiedonannosta⁴⁰, joiden molempien tavoitteena on lisätä komission valtiontukimenettelyjen tehokkuutta, avoimuutta ja ennustettavuutta.

1.1.3. Takaisinperintäpolitiikka

49. Sääntöjenvastaisen valtiontuen takaisinperintää ei katsota rangaistukseksi, vaan keinoksi palauttaa tilanne, joka vallitsi ennen laittoman ja sääntöjenvastaisen tuen myöntämistä. Takaisinperityn sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen määrä oli 2,3 miljardia euroa joulukuussa 2004, ja se nousi joulukuun 2009 loppuun mennessä 10,4 miljardiin euroon. Vielä takaisinperimättä olevan sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen osuus on kehittynyt vastaavasti (se on laskenut vuoden 2004 lopun 75 prosentista 12 prosenttiin 31. joulukuuta 2009). Takaisinperityn tuen kokonaisuus on kuitenkin pienentynyt hieman vuosien 2008 ja 2009 välisenä aikana (90,9 prosentista 88 prosenttiin) seurauksena vuonna 2009 tehdystä seitsemästä uudesta takaisinperintäpäätöksestä ja vuonna 2008 tehdyissä useissa päätöksissä määritetyistä⁴¹ suurista tukimääristä.

1.1.4. Valtioneukisääntöjen soveltaminen kansallisissa tuomioistuimissa

50. Komissio antoi huhtikuussa tiedonannon valtioneukisääntöjen soveltamisesta kansallisissa tuomioistuimissa⁴². Tiedonannossa pyritään antamaan tarkempia ohjeita kaikista valtioneukisääntöjen soveltamiseen liittyvistä seikoista. Siinä tarjotaan kansallisille tuomioistuimille käytännönläheisempää ja käyttäjäystävällisempää komission tukea niiden jokapäiväisessä työssä, sillä kansalliset tuomarit voivat pyytää komissiolta sen hallussa olevia tietoja ja/tai sen kantaa valtioneukisääntöjen soveltamisesta.

1.1.5. Valtiontukitoimenpiteiden seuranta

51. Komissio on vuodesta 2006 alkaen tehostanut ryhmäpoikkeusasetusten soveltamisalaan kuuluvien ja siten ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle jäävien

³⁸ Yhteisön suuntaviivat valtioneukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä (EUVL C 235, 30.9.2009, s. 7).

³⁹ Valtiontuen tarkastusmenettelyissä sovellettavat käytännesäännöt (EUVL C 136, 16.6.2009, s. 13).

⁴⁰ Komission tiedonanto yksinkertaistetusta menettelystä tietyn tyyppisten valtiontukien käsittelemiseksi (EUVL C 136, 16.6.2009, s. 3).

⁴¹ Tämä johtuu siitä, että komissio ei aina pysty määrittämään takaisinperittävän tuen määrää (tällaisissa tapauksissa komission päätöksiin sisältyy tietoja, joiden perusteella jäsenvaltiot voivat määrittää tuen määrän).

⁴² EUVL C 85, 9.4.2009, s. 1.

tärkeimpien tukimuotojen jälkikäteisvalvontaa. Kolmen ensimmäisen vuoden valvontatyön tulosten analysointi osoittaa, että kaiken kaikkiaan olemassa oleva valtioneuvostojärjestelmä (ohjelmat ja ryhmäpoikkeukset) toimii tyydyttävästi. Kaikki jäsenvaltiot tekevät komission kanssa yhteistyötä, vaikka monet jäsenvaltiot ovatkin toimittaneet pyydetyt tiedot huomattavalla viiveellä. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut tuomion⁴³, jossa vahvistetaan valvonnan laillisuus.

1.1.6. *Horisontaalinen valtioneuvostotuki*

52. Vuonna 2009 komissio hyväksyi 29 tukiohjelmaa ja teki neljä päätöstä, joiden mukaan kyse ei ollut tuesta, tutkimus- ja kehitystyöhön ja innovaatiotoimintaan myönnettävää valtioneuvostotukea koskevien yhteisöjen puitteiden⁴⁴ perusteella. Näistä ohjelmista 19 oli puhtaasti T&K-ohjelmia, kaksi oli innovointiin suuntautuneita ohjelmia ja 12 oli sekaohjelmia, joiden tavoitteet koskivat sekä T&K:ta että innovaatiotoimintaa. Lisäksi komissio päätti perusteellisen taloudellisen arvioinnin jälkeen olla vastustamatta yhdeksää tukea, jotka myönnettiin suuriin T&K-hankkeisiin ja edellyttivät yksittäistä ilmoitusta. Se myös tarkasteli tietoja, joita oli toimitettu sille 73 muusta T&K-hankkeesta, jotka ylittivät 3 miljoonaa euroa mutta eivät kuitenkaan kuuluneet yksittäisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin.
53. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen⁴⁵ nojalla T&K-hankkeisiin myönnettävän valtioneuvostotuen osalta 51 ohjelmaa koski tukea perustutkimukseen, 186 tukea teolliseen tutkimukseen ja 181 tukea kokeelliseen kehittämiseen. Jäsenvaltiot käyttivät yleistä ryhmäpoikkeusasetusta myös toimenpiteisiin, jotka koskivat innovointia. Näistä toimenpiteistä 57 koski immateriaalioikeuksia pk-yrityksille, 26 nuoria innovatiivisia yrityksiä, 47 innovaatiotoiminnan neuvonta- ja tukipalveluja ja 23 erittäin pätevän henkilöstön lainaamista.
54. Ympäristötuen osalta komissio hyväksyi 34 tukiohjelmaa ja neljä yksittäistä tukea. Hyväksyntä perustui enimmäkseen ympäristönsuojelutukea koskeviin suuntaviivoihin⁴⁶. Lisäksi komissio katsoi yhdessä tapauksessa, ettei kyse ole valtioneuvostotuesta. Komissio teki muodollisen tutkintamenettelyn jälkeen myös kaksi kielteistä päätöstä, yhden ehdollisen päätöksen ja yhden myönteisen päätöksen. Samanaikaisesti komissio päätti aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn neljässä muussa ympäristötukea koskevassa asiassa.
55. Pk-yritysten riskipääomarahoitukseen alalla komissio hyväksyi kuusi tukiohjelmaa tilapäisten puitteiden nojalla ja lisäksi 25 toimenpidettä riskipääomaa koskevien suuntaviivojen⁴⁷ perusteella. Näistä toimenpiteistä 16 täytti kevyen arvioinnin mahdollistavat safe harbour -määräykset. Seitsemässä asiassa komissio arvioi perusteellisesti toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille ja kahdessa jäljelle jäävässä asiassa se katsoi, ettei toimenpiteisiin sisältynyt valtioneuvostotukea. Lisäksi vuonna 2009 pantiin 13 tukiohjelmaa täytäntöön yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla, jota jäsenvaltiot alkoivat käyttää myös riskipääomatarkoituksiin.

⁴³ Tuomio asiassa T-376/07, *Saksa v. komissio*, 25.11.2009.

⁴⁴ EUVL C 323, 30.12.2006, s. 1.

⁴⁵ EUVL L 214, 9.8.2008, s. 3.

⁴⁶ EUVL C 82, 1.4.2008, s. 1.

⁴⁷ EUVL C 194, 18.8.2006, s. 2.

56. Kaiken kaikkiaan komissiolle ilmoitettiin 971 tukitoimenpiteestä, jotka toteutettiin vuonna 2009 yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla. Edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi nämä poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvat tukitoimenpiteet koskevat myös työllisyystukea, koulutustukea, ympäristötarkoituksiin myönnettyä tukea⁴⁸ ja aluetukea.
57. Aluetuen alalla komissio hyväksyi 45 ohjelmaa vuonna 2009, pääasiassa vuosille 2007–2013 annettujen alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen⁴⁹ perusteella. Se hyväksyi myös 12 ad hoc -tukitoimenpidettä yksittäisten yritysten hyväksi investointeihin vuosien 2007–2013 aluetukikarttojen mukaisilla alueilla⁵⁰. Samojen alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen perusteella komissio hyväksyi valtiontuen yhdeksälle suurelle investointihankkeelle⁵¹ ja aloitti muodollisen tutkintamenettelyn kahdesta muusta hankkeesta⁵² ja yhdestä tapauskohtaisesta aluetuesta⁵³. Komissio päätti lopullisesti muodollisen tutkintamenettelyn kahdesta muusta suuresta investointihankkeesta myönteisellä päätöksellä⁵⁴.
58. Komissio teki vuonna 2009 tilapäisten puitteiden nojalla 30 päätöstä, joissa se hyväksyi yhteismarkkinoille soveltuvia tukiohjelmia, 15 päätöstä takauksina myönnetyn valtiontuen hyväksymisestä ja yhdeksän päätöstä korkotukina toteutettujen toimenpiteiden hyväksymisestä.

1.1.7. Valtiontuki hiiliteollisuudelle

59. Komissio hyväksyi vuonna 2009 hiiliteollisuudelle Saksassa⁵⁵, Slovakiassa⁵⁶ ja Espanjassa⁵⁷ myönnettyjä tukia. Näiden tukiohjelmien tavoitteina ovat hiilivarantoihin pääsyn tukeminen ja maiden hiiliteollisuuden rakenneuudistus.
60. Koska asetuksen (EY) N:o 1407/2002⁵⁸ voimassaolo päättyy pian (31. joulukuuta 2010), komissio järjesti julkisen kuulemisen hiiliteollisuudelle myönnettävää tukea koskevista tulevista toimintavaihtoehdoista⁵⁹.

⁴⁸ 124 tukitoimenpidettä; lisätietoja saadaan vuonna 2010 vuotta 2009 koskevien kansallisten vuosikertomusten perusteella.

⁴⁹ EUVL C 54, 4.3.2006.

⁵⁰ Päätökset ovat saatavilla verkkosivulla: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/regional_aid/regional_aid.html.

⁵¹ Energia-alalla: asia N538/2008 Ersol Thin Film, asia N453/2008 Sunfilm AG, asia N539/2008 ASI Industries/Ersol Solar Energy, asia N180/2009 EnPlus Centrale Termoelettrica di San Severo. Moottoriajoneuvoalalla: asia N473/2008 Ford España, asia N671/2008 Tuki Mercedes Benz Manufacturing Hungarylle, asia N635/2008 Fiat Sicily, asia N674/2008 Volkswagen Slovakia. Paperiteollisuuden alalla: asia N203/2008 Hamburger Spremberg GmbH.

⁵² Asia N113/2009 Tuki Audi Hungaria Motor Ltd:lle, asia N588/2008 Petróleos de Portugal – Petrogal S.A.

⁵³ Asia N357/2008 Fri-el Acerra s.r.l.

⁵⁴ Asia C21/2008 Sovello Ag (entinen EverQ) ja asia C46/2008 Tuki yritykselle Dell Poland.

⁵⁵ Asia N563/2008 Tuki Saksan kivihiihiteollisuudelle vuonna 2008 (EUVL C 199, 25.8.2009, s. 1).

⁵⁶ Asia N347/2009 – Slovakia, Baňa Dolina a.s.

⁵⁷ Asia NN20/2009, ex N647/2008 Tuki kivihiihiteollisuudelle vuosina 2008–2010 (EUVL C 234, 29.9.2009, s. 5).

⁵⁸ EUVL L 205, 2.8.2002, s.1.

⁵⁹ http://ec.europa.eu/energy/coal/consultations/2009_07_15_en.htm.

1.1.8. Maatalouden valtiontuet

61. Komissio arvioi maa- ja metsätalouden valtiontukia maa- ja metsätalouden valtiontukea koskevien suuntaviivojen⁶⁰ perusteella. Vuonna 2009 komissio kirjasi 139 uutta valtiontukiasiaa ja teki 146 päätöstä.
62. Tilapäisiin puitteisiin tehdyn muutoksen mukaan maatalouden yrityksille voidaan myöntää enimmäismäärä tukea ainoastaan kerran 31. joulukuuta 2010 asti. Tästä summasta on vähennettävä kaikki maatalouden vähämerkityksiset tuet, joita yksittäiset yritykset ovat vuoden 2008 alusta alkaen saaneet komission asetuksen (EY) N:o 1535/2007⁶¹ mukaisesti.

1.2 Kilpailuoikeus – SEUT-sopimuksen 101, 102 ja 106 artikla

1.2.1. Sääntöjen muokkaaminen ja soveltaminen

Kertomus asetuksen (EY) N:o 1/2003 toiminnasta

63. Komissio antoi 29. huhtikuuta kertomuksen neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 toiminnasta⁶². Kertomuksessa tarkastellaan sitä, kuinka EU:n kilpailuoikeuden uudistetut täytäntöönpanosäännöt ovat toimineet sen jälkeen, kun asetus tuli voimaan 1. toukokuuta 2004. Siinä kuvaillaan kokemusta kaikilla asetuksen soveltamisalaan kuuluvilla merkittävillä aloilla ja arvioidaan edistystä, johon uusien välineiden ja työskentelymenetelmien käyttöönotto on johtanut. Kertomuksessa tuodaan myös esille useita seikkoja, jotka ansaitsevat tarkemman arvioinnin.

Siviilikanteisiin perustuva EU:n kilpailusääntöjen täytäntöönpano

64. EU:n kilpailusääntöjen vaikutus on suora. Ne antavat yksilöille oikeuksia, vahingonkorvausoikeus mukaan luettuna, joiden täytäntöönpanoa voidaan hakea kansallisissa tuomioistuimissa (siviilikanteisiin perustuva täytäntöönpano). Komissio käynnisti poliittisen hankkeen, jonka tavoitteena on varmistaa EU:n kilpailuoikeuteen liittyvien vahingonkorvauskanteiden tehokkuus. Se antoi vuonna 2008 valkoisen kirjan yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvista vahingonkorvauskanteista⁶³ ja esitti siinä konkreettisia ehdotuksia. Valkoisessa kirjassa ehdotettiin muun muassa seuraavia toimia: i) selvennetään sitä, ketkä voivat esittää vahingonkorvauskanteita ja millaisia kanteita; ii) helpotetaan kuluttajien ja muiden vahinkoa välillisesti kärsineiden asemaa tilanteissa, joissa niille on siirretty ylihintaa lainvastaisesti; iii) parannetaan vahingonkorvauksia koskevien jatkokanteiden tehokkuutta määräämällä, että kansallisten kilpailuviranomaisten lopulliset päätökset, joissa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen, ovat riittävä todiste rikkomisesta; iv) varmistetaan, että kantajat pääsevät oikeudenmukaisella tavalla käsiksi todisteisiin määräämällä esittämään todisteet tuomioistuimissa; v) määrätään tehokkaista yhteiskanteista; ja vii) ehdotetaan sääntöjä, joilla varmistetaan

⁶⁰ Maa- ja metsätalouden valtiontukea koskevat suuntaviivat vuosiksi 2007–2013 (EUVL C 319, 27.12.2006, s. 1).

⁶¹ Komission asetus (EY) N:o 1535/2007, annettu 21 päivänä joulukuuta 2007, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maataloustuotteiden tuotannon alalla (EUVL L 337, 21.12.2007, s. 35).

⁶² KOM(2009) 206 lopullinen, ja siihen liittyvä valmisteluasiakirja, SEC(2009) 574 lopullinen.

⁶³ KOM(2008) 165 lopullinen, ks. <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/index.html>.

siviilikanteisiin perustuvan ja julkisen täytäntöönpanon kitkaton vuorovaikutus ja suojellaan sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevia ohjelmia.

65. Maaliskuussa 2009 Euroopan parlamentti ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoivat lausunnot, joissa tuetaan valkoisen kirjan mukaista lähestymistapaa. Komission yksiköt ovat ryhtyneet valmistelemaan teknisiä välineitä valkoisen kirjan tavoitteiden saavuttamiseksi, ja ne ottavat tässä yhteydessä asianmukaisesti huomioon julkisessa kuulemisessa saadut mielipiteet ja huomautukset. Lisäksi komission yksiköt ovat alkaneet laatia ei-sitovia ohjeita vahingonkorvausten suuruuden määrittelystä.

Kartellit

66. Komissio teki vuonna 2009 kuusi kartellipäätöstä⁶⁴, joissa se määräsi sakkoja 43 yritykselle⁶⁵ yhteensä 1,62 miljardia euroa. Kartellien paljastaminen, tutkiminen ja niistä rankaiseminen oli edelleen tärkeällä sijalla komission toiminnassa. Se teki ensimmäiset slovakialaisia ja slovenialaisia yrityksiä koskevat kartellipäätökset (*kalsiumkarbidi*-asia, joka koski teräs- ja kaasuteollisuuden tarpeisiin tuotettua kalsiumkarbidijauhetta ja -granulaattia). Taistelu kansainvälisiä kartelleja vastaan osoittautui erittäin menestyksekkääksi. Siitä ovat esimerkkejä päätökset asioissa, jotka koskivat *aluksilla käytettyjä siirtoletkuja*⁶⁶ (markkinoiden jakamista ja hintojen vahvistamista koskeva kartelli, joka koski aluksilla käytettäviä siirtoletkuja, joilla lastataan raakaöljyä sekä muita öljytuotteita offshore-laitoksista aluksiin ja puretaan ne takaisin offshore-laitoksiin, ja jossa EU teki yhteistyötä Yhdysvaltojen, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Japanin kanssa), *tehomuuntajia*⁶⁷ (eurooppalaisten ja japanilaisten tuottajien välinen markkinoiden jakamista koskeva sopimus, joka liittyi tehomuuntajiin, säästömuuntajiin ja rinnakkaisreaktoreihin, joiden jännitealue on vähintään 380 kV) ja *lämmönkestäväksi tekeviä aineita* (markkinoiden jakamista ja hintojen vahvistamista koskeva sopimus, joka liittyi muovin lisäaineisiin ja jonka osapuolet olivat EU:sta, Yhdysvalloista ja Sveitsistä).
67. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kumottua vuonna 2007 tehdyn *betoniterästä* koskevan päätöksen⁶⁸ komissio teki alkuperäisen päätöksensä vuodelta 2002 uudelleen 30. syyskuuta. Uusi päätös koski kaikkia kahdeksaa yritystä ja siinä määrättiin niille lähes samat sakot⁶⁹.

⁶⁴ Asiat COMP/39406 *Aluksilla käytettävät siirtoletkut*; COMP/39401 *E.on/GDF*; COMP/39396 *Kalsiumkarbidi*; COMP/37956 *Betoniteräs (päätöksen tekeminen uudelleen)*; COMP/39129 *Tehomuuntajat* ja COMP/38589 *Lämmönkestäväksi tekevät aineet*.

⁶⁵ Sisältää yritykset, joita ei sakotettu, kuten sakoista vapautusta hakeneet. Jos päätös koskee useampaa kuin yhtä samaan konserniin kuuluvaa yritystä, ne on laskettu yhdeksi.

⁶⁶ Ks. kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2007, s. 43.

⁶⁷ [Ks. IP/09/1432](#).

⁶⁸ T-77/03, *Feralpi Siderugica SpA v. komissio*, Kok. 2007, s. II-139, julkaistu tiivistelmänä.

⁶⁹ Uudelleen tehdyssä päätöksessä komissio määräsi sakkoja 83 250 miljoonaa euroa. Se pienensi yhden yrityksen sakkoa 16 140 miljoonasta eurosta 14 350 miljoonaan euroon yrityksen suhteellisen koon muuttumisen vuoksi. [Ks. IP/09/1389](#).

Muut sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat

68. Soveltaessaan kilpailusääntöjä muihin asioihin kuin kartelleihin komissio teki 14. lokakuuta sitoumuksia koskevan päätöksen⁷⁰, jossa se totesi niiden sitoumusten olevia velvoittavia, jotka Kansainvälinen luokituslaitosten järjestö (IACS) antoi EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisessa menettelyssä alusten luokittelun maailmanlaajuisilla markkinoilla havaittujen kilpailuongelmien poistamiseksi.
69. Komissio tarkasteli vuoden 2009 aikana uudelleen useita ryhmäpoikkeusasetuksia ja niihin liittyviä suuntaviivoja, jotka koskevat SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamista ja joiden voimassaoloajan on määrä päättyä lähitulevaisuudessa. Uudelleentarkastelun kohteena olivat erityisesti vertikaalisia ja horisontaalisia sopimuksia koskevat ryhmäpoikkeusasetukset, vakuutusalan ryhmäpoikkeusasetus⁷¹ (ks. 2.1 jakso) ja moottoriajoneuvoja koskeva ryhmäpoikkeusasetus (ks. 2.9 jakso).
70. Komissio julkaisi heinäkuussa vertikaalisia sopimuksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen luonnoksen ja suuntaviivat julkista kuulemista varten. Komissio ehdottaa pohjimmiltaan nykyisten sääntöjen säilyttämistä siten, että niitä mukautetaan ja parannellaan markkinakehityksen, erityisesti ostajien markkinavoiman ja jatkuvasti lisääntyvän verkkokaupan huomioon ottamiseksi.
71. Horisontaalisten sopimusten osalta suuntaviivojen⁷² tarkistaminen liittyy erikoistumissopimuksia⁷³ ja tutkimus- ja kehityssopimuksia⁷⁴ koskevien ryhmäpoikkeusasetusten tarkistamiseen. Horisontaaliset suuntaviivat eivät koske pelkästään erikoistumis- ja T&K-sopimuksia vaan myös muunlaisia sopimuksia kuten tuotantoa, markkinoille saattamista ja yhteisostoja koskevia sopimuksia.
72. Komissio antoi myös asetuksen (EY) N:o 906/2009 perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta linjaliikennettä harjoittavien varustamoiden sopimukseen, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin (konsortiot)⁷⁵. Tässä asetuksessa sallitaan tietyn edellytyksin, että varustamot harjoittavat yhdessä linjaliikennepalveluja. Tällaiselle yhteistyölle on myönnetty poikkeus EU:n kilpailusääntöjen soveltamisesta vuodesta 1995. Uusi asetus tulee voimaan 25. huhtikuuta 2010, ja se on voimassa viisi vuotta.

Määrävän aseman väärinkäyttö (SEUT-sopimuksen 102 artikla)

73. Ohjeita komission ensisijaisista täytäntöönpanotavoitteista sovellettaessa EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa yritysten määrävän aseman väärinkäyttöön

⁷⁰ Asia [COMP/39416](#) *Alusluokitus*.

⁷¹ Komission asetus (EY) N:o 358/2003, annettu 27 päivänä helmikuuta 2003, perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vakuutusalan sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin ([EUVL L 53, 28.2.2003, s. 8](#)).

⁷² Komission tiedonanto – Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta horisontaalista yhteistyötä koskeviin sopimuksiin (EYVL C 3, 6.1.2001, s. 2).

⁷³ Komission asetus (EY) N:o 2658/2000, annettu 29 päivänä marraskuuta 2000, perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumissopimusten ryhmiin (EYVL L 304, 5.12.2000, s. 3).

⁷⁴ Komission asetus (EY) N:o 2659/2000, annettu 29 päivänä marraskuuta 2000, perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tutkimus- ja kehityssopimusten ryhmiin (EYVL L 304, 5.12.2000, s. 7).

⁷⁵ EUVL L 256, 29.9.2009, s. 31.

perustuvaan markkinoiden sulkemiseen julkaistiin *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* 24. helmikuuta⁷⁶.

74. Komissio teki lopullisia päätöksiä energia-alalla (RWE ja GdF) ja tietotekniikka-alalla (Intel, Microsoft ja Rambus). Se päätti myös aloittaa menettelyn sähköisen viestinnän alalla (vakiintuneet toimijat Puolan ja Slovakian laajakaistamarkkinoilla) ja rahoituspalvelujen alalla (Standard & Poor's ja Thomson Reuters). Näitä asioita käsitellään tarkemmin tämän kertomuksen alakohtaisissa jaksoissa.

13. Valtion toimenpiteet (julkiset yritykset / yritykset, joilla on yksin- tai erikoisoikeuksia – SEUT-sopimuksen 106 artikla)

75. Komissio lähetti 2. helmikuuta Slovakialle perustellun lausunnon⁷⁷, jossa se pyysi Slovakiaa yhdenmukaistamaan kilpailulakinsa EU:n lainsäädännön kanssa. Se lopetti rikkomusmenettelyn 25. kesäkuuta⁷⁸, koska kiistanalainen määräys kumottiin kokonaisuudessaan 1. kesäkuuta alkaen. Slovakiaa vastaan on edelleen käynnissä rikkomusmenettely, joka koskee komission vuonna 2008 Slovakian postilaista tekemän päätöksen noudattamista jättämistä⁷⁹.

76. Komissio teki elokuussa päätöksen, jossa se hyväksyi Kreikan antamat sitoumukset, joilla varmistetaan oikeudenmukainen pääsy Kreikan ruskohiiliesiintymiin⁸⁰.

77. Ranskaa vastaan vuonna 2007 aloitettu rikkomusmenettely lopetettiin lokakuussa sen jälkeen kun pankit olivat avanneet Livret A -säästötilin jakelun.

1.4 Yrityskeskittymien valvonta

1.4.1. Sääntöjen muokkaaminen ja soveltaminen

78. Ilmoitettujen yrityskeskittymien lukumäärä oli vuonna 2009 pienempi kuin edellisvuosien huipputasot. Komissiolle ilmoitettiin yhteensä 259 keskittymää, ja se teki 243 lopullista päätöstä. Näistä lopullisista päätöksistä 225 keskittymää hyväksyttiin ensimmäisen vaiheen aikana asettamatta ehtoja. Yhteensä 82 keskittymää hyväksyttiin tavanomaisessa menettelyssä asettamatta ehtoja ja 143 (63,6 %) hyväksyttiin yksinkertaistetussa menettelyssä. Lisäksi ensimmäisessä vaiheessa hyväksyttiin 13 keskittymää tietyin ehdoin. Lisäksi komissio käynnisti viisi toisen vaiheen menettelyä ja teki niissä kolme ehdollista päätöstä. Kaksi keskittymää peruttiin tutkimuksen toisessa vaiheessa ja kuusi ensimmäisessä vaiheessa. Vuoden aikana ei tehty kielteisiä päätöksiä.

1.4.2. 21 artikla

79. EY:n sulautuma-asetuksen 21 artiklan 4 kohdassa annetun oikeudellisen toimivallan perusteella komissio voi toteuttaa toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot

⁷⁶ EUVL C 45, 24.2.2009, s. 7.

⁷⁷ [Ks. lehdistötiedote IP/09/200](#), 2.2.2009.

⁷⁸ Ks. lehdistötiedote [IP/09/1182](#), 23.7.2009. Ennen tätä asiaa Tšekkiä vastaan oli käynnistetty rikkomusmenettely, jossa myös kumottiin samankaltainen ongelmallinen lainsäädäntö vuonna 2007.

⁷⁹ Asia COMP/39562 *Slovakian postilaki* ([EUVL C 322](#), 17.12.2008, s. 10). Ks. myös lehdistötiedote [IP/08/1467](#), 7.10.2008.

⁸⁰ EUVL C 243, 10.10.2009, s. 5.

eivät voi estää tai rajoittaa ilman perusteltuja syitä kotimaisten yritysten siirtymistä muista jäsenvaltioista olevien yritysten haltuun. Tällä artiklalla myös luodaan menettelypuitteet jäsenvaltioiden kanssa sopivaan aikaan käytävälle näkemysten vaihdolle, jotta voidaan erottaa protektionistiset toimet toimista, joilla ajetaan perusteltuja julkisia etuja (muuta kuin kilpailu). Sulautuma-asetuksen 21 artiklaa on sovellettu sen voimaantulosta alkaen alle 20 asiassa. Vuonna 2009 tämän artiklan nojalla ei käynnistetty uusia menettelyjä, mutta edellisinä vuosina sitä on sovellettu usein.

1.4.3 Sulautuma-asetusta koskeva kertomus

80. Komissio esitti neuvostolle kertomuksen sulautuma-asetuksen soveltamisesta⁸¹ viisi vuotta sen voimaantulon jälkeen. Kertomuksessa päätellään, että kaiken kaikkiaan toimivaltaa koskevat raja-arvot ja käsittelypaikan siirtäminen menettelyt ovat luoneet asianmukaiset oikeudelliset puitteet asioiden jakamiselle ja uudelleen jakamiselle komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten välillä. Kertomuksessa todetaan myös, että mahdollisuus siirtää käsittelypaikka ilmoituksen tekemisen jälkeen on osoittautunut hyödylliseksi myös sen jälkeen, kun mahdollisuus siirtää käsittelypaikka ennen ilmoituksen tekemistä otettiin käyttöön.
81. Lopuksi kertomuksessa tuodaan esille alueita, joilla voi olla parantamisen varaa, kuten kahden kolmasosan säännön toiminta, kolmelle tai useammalle kansalliselle kilpailuviranomaiselle ilmoitettujen asioiden käsittelytapa ("yhden luukun" periaate) ja sovellettavien kansallisten sääntöjen yhdenmukaistaminen suuremmissa määrin yhteisön sääntöjen kanssa.

2 ALAKOHTAINEN KEHITYS

2.1. Rahoituspalvelut

82. Rahoitusmarkkinoilla on suuri merkitys nykyaikaisten kansantalouksien toiminnalle. Vuosi on ollut erittäin vaikea rahoituslalle, ja komissio on näytellyt huomattavaa osaa luomalla oikeusvarmuutta valtiontuen ja yrityskeskittymien valvonnan alalla⁸².
83. Rahoitusmarkkinoita koskevien tietojen jakelun alalla käynnistettiin muodollinen menettely yritystä Standard & Poor's vastaan, sillä sen väitettiin käyttäneen väärin määräävää asemaansa arvopapereille annettavien tunnistuskoodien, niin sanottujen ISIN-koodien, myöntämisen ja lisensoinnin alalla⁸³. Komissio käynnisti muodollisen menettelyn myös yritystä Thomson Reuters vastaan RIC-tunnistekoodien⁸⁴ käytöstä.

⁸¹ Komission tiedonanto neuvostolle – Kertomus asetuksen (EY) N:o 139/2004 toiminnasta, ja siihen liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja, 18.6.2009 (KOM(2009) 281 lopullinen).

⁸² Tarkempia tietoja tämän kertomuksen erikoisluvussa.

⁸³ ISIN-koodeja käytetään arvopapereiden tunnistamiseen, ja niitä koskee Kansainvälisen standardoimisjärjestön (ISO) standardi 6166. Ne ovat välttämättömiä useissa rahoituslaitosten suorittamissa operaatioissa (esim. viranomaisille raportoinnissa tai selvitystoiminnassa) eikä niitä voida korvata muilla arvopaperitunnisteilla. Ks. myös [MEMO/09/508](#).

⁸⁴ RIC-koodit ovat lyhyitä, aakkosnumeerisia koodeja, joilla tunnistetaan arvopaperit ja niiden kaupankäyntipaikat. Niitä käytetään tietojen hakemiseksi Thomson Reutersin reaaliaikaisesta tiedonsyötöstä, esimerkiksi reaaliaikaisten tietojen hakemiseksi osakehinnoista tiettyssä pörssissä. Ks. myös [IP/09/1692](#), 10.11.2009.

84. Rajat ylittävistä maksutapahtumista perittävistä VISA Europen monenvälisistä toimitusmaksuista vuonna 2008 aloitetun tutkimuksen seurauksena komissio lähetti huhtikuussa väitetiedoksiannon. Toukokuussa komissio tilasi ulkopuoliselta taholta tutkimuksen, jossa vertaillaan käteis- ja korttimaksujen kustannuksia.
85. Komissio seurasi edelleen tiiviisti rajat ylittävistä maksutapahtumista perittävistä MasterCardin monenvälisistä toimitusmaksuista vuonna 2007 tehdyn kielteisen päätöksen täytäntöönpanoa. Huhtikuussa MasterCard sitoutui ottamaan käyttöön huomattavasti alhaisemmat rajat ylittävät monenväliset toimitusmaksut⁸⁵ kumotakseen jäsenmaksujen korotukset ja muuttamaan sääntöjään läpinäkyvyyden ja kilpailun lisäämiseksi maksukorttimarkkinoilla⁸⁶. Riippumaton edunvalvoja seuraa tiiviisti näiden sitoumusten täytäntöönpanoa.
86. Komissio tarkasteli nykyisen vakuutusalan ryhmäpoikkeusasetuksen⁸⁷ toimintaa ennen sen voimassaolon päättymistä 31. maaliskuuta 2010. Uudelleentarkastelun aikana havaittujen seikkojen perusteella ryhmäpoikkeusasetuksen uudessa luonnoksessa uusitaan poikkeus niiden sopimusten osalta, jotka koskevat yhteisiä tietokokoelmia, taulukoita ja tutkimuksia sekä rinnakkaisvakuutus- ja rinnakkaisjälleenvakuutuspooleja. Luonnos julkaistiin 5. lokakuuta kahdeksaksi viikoksi kuulemista varten.
87. Rahoituspalvelujen alalla SEPA (yhtenäinen euromaksualue) oli keskeisellä sijalla kilpailun edistämistoiminnassa. SEPA on Euroopan pankkialan käynnistämä itsesääntelyaloite, jota johtaa Euroopan maksuneuvosto. Sen tavoitteena on yhtenäinen euromaksualue, jolla varmistetaan, että rajat ylittävät maksutapahtumat ovat yhtä helppoja ja tehokkaita kuin kotimaiset maksutapahtumat.
88. Vuoden 2009 aikana käytiin epävirallisia keskusteluja mahdollisten uusien markkinoille tulijoiden kanssa – erityisesti Payfairin ja Monnet'n kanssa. Keskusteluissa pyrittiin selvittämään, ovatko niiden suunnittelemat rahoitusjärjestelmät kilpailusääntöjen mukaisia, ja kannustamaan tehokasta, SEPA:n kanssa sopusoinnussa olevaa kilpailua maksukorttimarkkinoilla.
89. Euroopan maksuneuvoston kanssa vuonna 2007 käynnistettyä keskustelua jatkettiin vuonna 2009. Siinä keskityttiin SEPA-suoraveloituksesta perittäviin toimitusmaksuihin, Euroopan maksuneuvoston ja järjestelmien hallinnointitapaan sekä standardointiin. Maaliskuussa komissio ja Euroopan keskuspankki antoivat yhteisen lausunnon, jossa selvennetään SEPA-suoraveloituksen periaatteita, esimerkiksi mahdollisuutta periä joissakin jäsenvaltioissa monenvälisiä toimitusmaksuja tilapäisesti⁸⁸. Rajatylittävistä maksuista annettu asetus (EY) N:o 924/2009⁸⁹ tuli voimaan 2. marraskuuta, ja komissio ja Euroopan keskuspankki

⁸⁵ Uuden menetelmän myötä monenvälisten toimitusmaksujen painotettu maksimikeskiarvo on nyt laskettu 0,30 prosenttiin luottokorttien tapauksessa ja 0,20 prosenttiin maksukorttien tapauksessa.

⁸⁶ Ks. [IP/09/515](#) ja MEMO/09/143.

⁸⁷ Komission asetus (EY) N:o 358/2003, annettu 27 päivänä helmikuuta 2003, perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vakuutusalan sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin ([EUVL L 53, 28.2.2003, s. 8](#)).

⁸⁸ [Joint statement by the European Commission and the European Central Bank clarifying certain principles underlying a future SEPA direct debit \(SDD\) business model](#), SEC(2009) 397.

⁸⁹ EUVL L 266, 9.10.2009, s. 11.

julkaisivat ohjeita SEPA-suoraveloituksen pitkän aikavälin rahoituksesta⁹⁰. Ohjeet koskevat aikaa, jolloin monenvälisiä toimitusmaksuja koskevia siirtymäkauden järjestelyjä ei enää sovelleta.

90. Komissio järjesti 3. marraskuuta ja 14. joulukuuta välisenä aikana julkisen kuulemisen, joka koski lisäohjeita SEPA-suoraveloitujärjestelmään osallistuville tahoille siitä, kuinka yhteisiä rahoitusmekanismeja arvioidaan Euroopan kilpailusääntöjen nojalla. Kuulemisen jälkeen komissio voi tarvittaessa päättää lisäohjeiden antamisesta parantaakseen yleisten analyysipuitteiden selvyttä ja ennustettavuutta.

2.2. Energia ja ympäristö

91. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 6. huhtikuuta ilmasto- ja energia-alan lainsäädäntöpaketin, joka sisältää komission tammikuussa 2008 ehdottamia toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja uusiutuvan energian käytön edistämiseksi. Pakettiin sisältyy uusiutuvaa energiaa koskeva direktiivi⁹¹, jossa vahvistetaan biopolttoaineita ja bionesteitä koskevat kestävyyskriteerit, jotka ovat merkityksellisiä myös arvioitaessa tämän alan valtiontukea. Lisäksi Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kauppaa koskevan yhteisön järjestelmän tarkistamisesta⁹².
92. Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 13. heinäkuuta energian sisämarkkinoita koskevan paketin⁹³, ja komissio antoi 16. heinäkuuta ehdotuksen asetukseksi, joka koskee toimenpiteitä kaasutoimitusten turvaamiseksi.
93. Komissio on pannut energia-alalla kilpailupolitiikkaa erittäin aktiivisesti täytäntöön energia-alan tutkinnasta⁹⁴ saatujen tietojen perusteella. Tehokkaan kilpailun kehittymisen näillä markkinoilla odotetaan parantavan toimitusvarmuutta, pienentävän ympäristövaikutuksia, lisäävän innovointia ja johtavan energian toimittamiseen kotitalouksille ja yrityksille kilpailukykyisiin hintoihin.
94. Komissio teki 18. maaliskuuta päätöksen⁹⁵ RWE:tä koskevassa asiassa, jossa oli kyse kaasumarkkinoiden sulkemisesta. Se totesi RWE:n aikaisemmin ehdottamat divestointisitoumukset oikeudellisesti sitoviksi ja lopetti tutkimuksensa. Samoin GDF Suezin⁹⁶ tarjoamat sitoumukset todettiin oikeudellisesti sitoviksi asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan nojalla 2. joulukuuta tehdyssä päätöksessä. Sitoumusten ansiosta kilpailijoiden on helpompi tulla Ranskan kaasumarkkinoille. Lisäksi

⁹⁰ *Applicability of Article 81 of the EC Treaty to multilateral interbank-payments in SEPA Direct Debit*, SEC(2009) 1472.

⁹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/28/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2009, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 16).

⁹² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/29/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2009, direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kauppaa koskevan yhteisön järjestelmän parantamiseksi ja laajentamiseksi (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 63).

⁹³ EUVL L 211, 14.8.2009.

⁹⁴ Komission tiedonanto: Asetuksen (EY) N:o 1/2003 17 artiklaan perustuva Euroopan kaasu- ja sähköalan tutkinta (loppuraportti), KOM(2006) 851 lopullinen, 10.1.2007, ja kilpailun pääosaston kertomus energia-alan tutkinnasta, SEC(2006) 1724, 10.1.2007.

⁹⁵ [Ks. IP/09/410](#), 18.3.2009.

⁹⁶ Asia COMP/39316.

komissio aloitti 4. marraskuuta markkinatestin sitoumuksista, joita ranskalainen energiayhtiö EDF tarjosi asiassa, joka koski *kysyntämarkkinoiden sulkemista*⁹⁷. Yhdessä Ranskan hallituksen toteuttaman säänneltyjen sähkömarkkinoiden uudistuksen kanssa⁹⁸ tässä asiassa annetut sitoumukset voivat edistää merkittävästi täysin kilpailulle avointen sähkömarkkinoiden syntymistä Ranskassa. E.ON AG:lle ja sen tytäryhtiöille, joihin kuuluvat E.ON Ruhrgas AG ja E.ON Gastransport GmbH, lähetettiin 22. joulukuuta 2009 asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan mukainen alustava arviointi, jossa tuotiin esille huolestuminen SEUT-sopimuksen 102 artiklan (aiemmin EY:n perustamissopimuksen 82 artikla) rikkomisesta. Komissio laati samanaikaisesti asetuksen (EY) N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun tiedonannon markkinatestistä.

95. Muissa energia-alaa koskevissa asioissa komissio teki 8. heinäkuuta asetuksen (EY) N:o 1/2003 7 artiklan nojalla päätöksen, jossa se määräsi yrityksille E.ON ja GDF Suez sakkoja yhteensä 1 106 miljoonaa euroa markkinoiden jakamisesta⁹⁹. Nämä ovat ensimmäiset sakot, jotka komissio on määrännyt kilpailusääntöjen rikkomisesta energia-alalla ja suurimmat vuonna 2009 määrätyistä sakoista. Komissio lähetti 6. maaliskuuta ENI S.p.A:lle¹⁰⁰ väitetedoksiannon, joka koski ENI:n maakaasun siirtoputkien hallinnointia ja toiminnan hoitamista. *Svenska Kraftnätiä*¹⁰¹ koskevassa asiassa aloitettiin menettely 23. huhtikuuta. Komissio käynnisti 6. lokakuuta markkinatestin¹⁰², jossa se pyysi asianomaisilta huomautuksia Ruotsin siirtoverkonhaltijan Svenska Kraftnätin tarjoamista sitoumuksista.
96. Yrityskeskittymien alalla komissio hyväksyi kolme kaasu- ja sähkötoimitusten alan yrityskauppaa edellyttäen korjaustoimenpiteitä: Vattenfallin Nuon Energy -kaupan¹⁰³, RWE:n Essent-kaupan¹⁰⁴ ja EDF:n Segebel-kaupan¹⁰⁵. Kaksi keskittymää¹⁰⁶, jotka olivat seurausta E.ON:ää koskevaan kilpailuoikeusmenettelyyn¹⁰⁷ liittyvistä korjaustoimenpiteistä, hyväksyttiin asettamatta ehtoja.
97. Valtiontuen valvonnan alalla säänneltyjä sähkötariffeja Ranskassa koskevassa asiassa tapahtui edistystä¹⁰⁸. Ranskan hallitus ilmoitti 19. syyskuuta uudistussuunnitelmasta, jonka mukaan tariffit poistetaan vaiheittain ja luodaan mekanismi, jolla edistetään kilpailua sähkömarkkinoilla takaamalla kilpailijoille pääsy tiettyyn osuuteen EDF:n ydinvoimakapasiteetista säännellyllä hinnalla. Komissio ei voi tehdä asiassa lopullista päätöstä ennen kuin Ranskassa on hyväksytty asiaa koskeva laki¹⁰⁹.

⁹⁷ Asia COMP/39386 *Pitkäaikaiset sähkösopimukset Ranskassa*.

⁹⁸ [Ks. MEMO/09/394](#).

⁹⁹ Asia COMP/39401. [Ks. IP/09/1099](#), 8.7.2009.

¹⁰⁰ Asia COMP/39315. [Ks. MEMO/09/120_19.3.2009](#).

¹⁰¹ Asia COMP/39351. [Ks. MEMO/09/191_23.4.2009](#).

¹⁰² Ks. [IP/09/1425](#), 6.10.2009.

¹⁰³ Asia COMP/M.5496 Vattenfall/Nuon -päätös.

¹⁰⁴ Asia COMP/M.5467 RWE/Essent.

¹⁰⁵ Asia COMP/M.5549 EDF/Segebel.

¹⁰⁶ Asia COMP/M.5512 Electrabel/E.ON (tietyt omaisuuserät) ja M.5519 E.ON/Electrabel hankitut omaisuuserät.

¹⁰⁷ Asiat COMP/39388 ja COMP/39389 E.ON electricity.

¹⁰⁸ Asia C17/2007 (ex NN19/07) *Säänneltyt sähkötariffit Ranskassa* (EUVL C 96, 25.4.2009, s. 18).

¹⁰⁹ MEMO/09/394, 15.9.2009.

98. Komissio teki 18. marraskuuta kielteisen päätöksen ja määräsi tuen takaisinperinnästä asiassa, joka koskee suosituimmustariffeja Alcoa tuotantolaitoksille Venotossa ja Sardiniassa¹¹⁰.
99. Uusiutuvan energian alalla komissio hyväksyi Kyproksen ohjelman¹¹¹, kolme Tanskan ohjelmaa¹¹² ja Itävallan ohjelman, jolla tuetaan syöttötariffeja uusiutuvan energian tuottajien hyväksi¹¹³. Se aloitti samanaikaisesti perusteellisen tutkimuksen Itävallan ohjelmaan sisältyvistä tietyistä määräyksistä, jotka näyttävät suosivan suuria energiankuluttajia¹¹⁴.
100. Komissio hyväksyi ehdollisesti Tanskan suunnitelman myöntää vapautuksia hiilidioksidiverosta yrityksille, jotka kuuluvat EU:n päästökauppajärjestelmän piiriin¹¹⁵. Lisäksi komissio hyväksyi Tanskan sementtiteollisuuden veronalennukset. Tämä oli ensimmäinen tällainen asia, joka hyväksyttiin ympäristönsuojelutukea koskevien suuntaviivojen sisältämien ympäristöveron alennuksina myönnettävää tukea koskevien uusien sääntöjen perusteella¹¹⁶. Toisaalta komissio katsoi, että samankaltainen verovapautus Alankomaiden keramiikkateollisuudelle ei soveltunut yhteismarkkinoille¹¹⁷, koska verovapautuksen ei voitu katsoa olevan välttämätön tai oikeasuhteinen.
101. Komissio hyväksyi Yhdistyneen kuningaskunnan ohjelman, jossa otetaan käyttöön energiankulutukseen liittyvä hiilidioksidipäästöjen kauppajärjestelmä¹¹⁸. Lisäksi hyväksyttiin Puolan¹¹⁹, Liettuan¹²⁰ ja Bulgarian¹²¹ ohjelmat, joissa myönnetään veronalennuksia tietynmuotoisten biopolttoaineiden tuotannon edistämiseksi.
102. Komissio käsitteli useita itävaltalaisia toimenpiteitä, joilla edistetään sähkön ja lämmön tuotantoa¹²² ja jakeluinfrastruktuuria¹²³. Se hyväksyi kolme Puolan ohjelmaa, jotka koskevat lämmönjakeluverkkoja¹²⁴, sähkönjakelun liityntäverkkoja

¹¹⁰ Asia C36b/2006 *Sähkön suosituimmustariffi – Alcoa* (ei vielä julkaistu).

¹¹¹ Asia N143/2009 *Tukiohjelma, jolla kannustetaan tuottamaan sähköä suurilla kaupallisilla tuuli- ja aurinkosähköjärjestelmillä sekä biomassaa käyttäen* (EUVL C 247, 15.10.2009, s. 2).

¹¹² Asia N359/2008 *Lisä biomassaa polttamalla tuotetulle sähkölle* (EUVL C 179, 1.8.2009), s. 1; asia N354/2008 *Lisä uusilla tuuliturbiineilla tuotetulle sähkölle* (EUVL C 143, 24.6.2009, s. 6); asia N356/2008 *Lisä biokaasulla tuotetulle sähkölle* (EUVL C 151, 3.7.2009, s. 16).

¹¹³ Asia N446/2008 *Vuonna 2008 annetun vihreää sähköä koskevan lain toinen tarkistus* (EUVL C 217, 11.9.2009, s. 12).

¹¹⁴ Asia C24/2009 (ex N446/2008) *Vuonna 2008 annetun vihreää sähköä koskevan lain toinen tarkistus* (EUVL C 217, 11.9.2009, s. 12).

¹¹⁵ Asia C41/2006 *Kiintiöllä säädellystä teollisuuden polttoainekulutuksesta maksetun hiilidioksidiveron muuttaminen* (julkinen toisinto ei ole vielä saatavilla).

¹¹⁶ Asia N327/2008 *NOx-veron alennukset suurille saastuttajille ja yrityksille, jotka vähentävät saastuttamista, sekä biokaasua ja biomassaa koskevat verovähennykset*.

¹¹⁷ Asia C5/2009 (ex N210/2008) *Keramiikan tuottajille myönnetty vapautus ympäristöveroista*.

¹¹⁸ Asia N629/2008 *Carbon Reduction Commitment (CRC)*.

¹¹⁹ Asia N57/2008 *Toimintatuki biopolttoaineille – Puola* (EUVL C 247, 15.10.2009, s. 1).

¹²⁰ Asia N372/2007 *Tuki biopolttoaineelle* (EUVL C 106, 8.5.2009, s. 14).

¹²¹ Asia N607/2008 *Verovähennykset biopolttoaineille (Bulgaria)*.

¹²² Asia N461/2008 *Lämmön ja sähkön yhteistuotantolaitoksia koskeva laki* (EUVL C 109, 13.5.2009, s. 1).

¹²³ Asia N485/2008 *Kaukolämpö- ja -jäähdytysinfrastruktuurien sekä jäähdytyslaitteiden tukiohjelma (Itävalta)* (EUVL C 191, 14.8.2009, s. 1).

¹²⁴ Asia N54/2009 *Tuki lämmönjakeluverkkojen uuden aikaistamiseen Puolassa* (EUVL C 204, 29.8.2009, s. 2).

uusiutuville energiamuodoille¹²⁵ ja sähköjakeluverkkojen uudenaikaistamista¹²⁶. Komissio hyväksyi myös ohjelman, joka koski tarjouskilpailua kahdesta suunnittelu- ja kannattavuustutkimuksesta (ns. FEED-tutkimuksesta), jotka liittyvät kahteen teolliseen hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia koskevaan esittelyhankkeeseen Yhdistyneessä kuningaskunnassa¹²⁷.

103. Lopuksi komissio hyväksyi tilapäisten puitteiden¹²⁸ perusteella Ranskan¹²⁹, Saksan¹³⁰, Espanjan¹³¹, Italian¹³² ja Yhdistyneen kuningaskunnan¹³³ kansalliset tukiohjelmat, joiden tarkoituksena on suojella investointeja tuotteisiin, joista on hyötyä ympäristölle (eli ympäristöystävällisiin tuotteisiin). Ohjelmat käsiteltiin nopeutetussa menettelyssä.

2.3. Sähköinen viestintä

104. Sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajiin sovellettiin edelleen EU:n sähköisen viestinnän sääntelypuitteita¹³⁴. Sääntelypuitteiden mukainen ennakkosääntely perustuu kilpailuoikeuden periaatteisiin. Kansalliset sääntelyviranomaiset ovat soveltaneet tätä lähestymistapaa sähköisen viestinnän markkinoiden arvioinnissa.
105. Vuonna 2009 komissio sai kansallisilta sääntelyviranomaisilta 161 ilmoitusta ja antoi puitedirektiivin 7 artiklassa vahvistetun yhteisön kuulemismenettelyn mukaisesti 87 lausuntoa, joihin sisältyi huomautuksia, ja 59 lausuntoa, joihin ei sisältynyt huomautuksia. Yhdeksän asiaa oli vielä avoinna vuoden lopussa. Yhdessä asiassa¹³⁵

¹²⁵ Asia N55/2009 *Tuki uusiutuvan energian sähköjakelun liityntäverkkojen rakentamiseen ja uudistamiseen Puolassa* (EUVL C 206, 1.9.2009, s. 3).

¹²⁶ Asia N56/2009 *Tuki sähköjakeluverkkojen uudistamiseen ja korvaamiseen Puolassa* (EUVL C 206, 1.9.2008, s. 4).

¹²⁷ Asia N74/2009 *CCS Demonstration Competition – FEED* (EUVL C 203, 28.8.2009, s. 2).

¹²⁸ Tilapäiset yhteisön puitteet valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkessä finanssi- ja talouskriisissä (EUVL C 83, 7.4.2009, s. 1).

¹²⁹ Asia N11/2009 *Tilapäinen korkotukilainaohjelma yrityksille, jotka tuottavat vihreitä tuotteita* (EUVL C 106, 8.5.2009, s. 22).

¹³⁰ Asia N426/2009 *Vihreiden tuotteiden tuotantoon myönnettäviä matalakorkoisia lainoja koskevat liittovaltion puitteet* (EUVL C 225, 18.9.2009, s. 2).

¹³¹ Asia N140/2009 *Autoteollisuuden kilpailukyky suunnitelma – Ympäristöystävällisempien tuotteiden tuotantoon tähtäävät investoinnit* (EUVL C 146, 26.6.2009, s. 2).

¹³² Asia N542/2009 *Tuki vihreiden tuotteiden tuotantoon*.

¹³³ Asia N72/2009 *Tilapäinen tuki vihreiden tuotteiden tuotantoon* (EUVL C 145, 25.6.2009, s. 7).

¹³⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/21/EY, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002, sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä (puitedirektiivi) ([EYVL L 108, 24.4.2002, s. 33](#)), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/19/EY, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002, sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen käyttöoikeuksista ja yhteenliittämisestä (käyttöoikeusdirektiivi) ([EYVL L 108, 24.4.2002, s. 7](#)), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/20/EY, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002, sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja koskevista valtuutuksista (valtuutusdirektiivi) ([EYVL L 108, 24.4.2002, s. 21](#)), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/22/EY, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002, yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla (yleispalveludirektiivi) ([EYVL L 108, 24.4.2002, s. 51](#)) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) ([EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37](#)). Näitä direktiivejä on viimeksi muutettu direktiiveillä 2009/140/EY ja 2009/136/EY (EUVL L 337, 18.12. 2009, s. 37 ja s. 11).

¹³⁵ Asia AT/2009/970, joka koski tukkutason laajakaistayhteyksien markkinoita Itävallassa.

komissio esitti vakavia epäilyjä ilmoitettujen toimenpiteiden yhteensopivuudesta EU:n oikeuden kanssa ja aloitti toisen vaiheen tutkimuksen.

106. Komissio antoi 7. toukokuuta suosituksen kohdeverkkomaksuista¹³⁶. Siinä vahvistetaan kohdeverkkomaksujen sääntelyssä sovellettava menetelmä, jonka tavoitteena on taata sääntelytapojen yhdenmukaisuus. EU:n uusi asetus yhteisön sisäisistä verkkovierailuista tuli voimaan 1. heinäkuuta. Uusia sääntöjä sovelletaan kesään 2012 asti, ja komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen niiden toiminnasta ennen kesää 2010.
107. Komissio kannustaa toteuttamaan tukitoimenpiteitä, joiden tavoitteena on taata riittävä laajakaistapeitto kohtuuhinnoilla kaikille Euroopan kansalaisille. Vuoteen 2009 mennessä komissio oli arvioinnin jälkeen hyväksynyt Euroopassa noin 2 miljardia euroa¹³⁷ valtiontukea tai muunlaista julkista rahoitusta, jonka seurauksena laajakaistaverkkoihin tehtiin yli 3 miljardin euron investoinnit.
108. Syyskuussa annetut laajakaistaverkkoja koskevat suuntaviivat eivät koske ainoastaan peruslaajakaistaverkkoja (ADSL-, kaapeli-, mobiili-, satelliitti- tai langattomat laajakaistapalvelut), vaan myös erittäin nopeita seuraavan sukupolven NGA-verkkoja (tällä hetkellä kuitupohjaisia tai kehittyneitä parannettuja kaapeliverkkoja). Suuntaviivoissa selvitetään myös tarkemmin sitä, kuinka olemassa olevaa oikeuskäytäntöä sovelletaan laajakaista-alalla sellaisissa tapauksissa, joissa jäsenvaltio luokittelee laajakaistaverkon toiminnan harjoittamisen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyväksi palveluksi. Tässä yhteydessä komissio hyväksyi julkista rahoitusta 59 miljoonaa euroa NGA-hankkeeseen Hauts-de-Seinen departementissa Ranskassa¹³⁸.
109. Kilpailunrajoitusten osalta komissio käynnisti menettelyn Puolan ja Slovakian laajakaistamarkkinoiden vakiintuneita operaattoreita vastaan¹³⁹.

2.4. Tietotekniikka

110. Tieto- ja viestintätekniikan ala on erityisen tärkeä innovoinnin edistäjänä ja digitaalitalouden mahdollisuuksien hyödyntämisen kannalta. Tietotekniikkamarkkinat ovat usein alttiita verkostovaikutuksille, kuten *Microsoftia* koskeva asia¹⁴⁰ vuodelta 2004 osoittaa. Nämä vaikutukset voivat johtaa asiakkaiden sitomiseen ja määräävien markkina-asemien syntymiseen, jotka eivät sinällään ole ongelmallisia, mutta voivat edellyttää kilpailulainsäädännön soveltamista oikeaan aikaan sen varmistamiseksi, että omiin ansioihin perustuva kilpailu on mahdollista kyseisillä markkinoilla tai niiden lähimarkkinoilla. Tässä yhteydessä

¹³⁶ Kohdeverkkomaksut ovat tukutason tariffeja, jotka soiton vastaanottavan osapuolen operaattori perii soittavan osapuolen verkon operaattorilta. Ne vaikuttavat tuntuvasti kuluttajien puhelinlaskuihin, ja sen vuoksi ne ovat kansallisten sääntelyviranomaisten hintasääntelyn kohteena. Komission suositus 2009/396/EY, annettu 7 päivänä toukokuuta 2009, kiinteän ja matkaviestintäverkon kohdeverkkomaksujen sääntelystä EU:ssa (EUVL L 124, 20.5.2009).

¹³⁷ Josta 1,5 miljardia euroa oli SEUT-sopimuksen 107 artiklassa tarkoitettua valtiontukea.

¹³⁸ Komission 30. syyskuuta 2009 tekemä päätös asiassa N331/2008 *Hauts-de-Seinen erittäin nopea verkko*. Ei vielä julkaistu.

¹³⁹ [MEMO/09/203, 27.4.2009](#).

¹⁴⁰ Asia COMP/37.792 *Microsoft* (EUVL L 32, 6.2.2007, s. 23).

yhteentoimivuus ja standardit ovat toistuvasti esiin tulevia keskeisiä kysymyksiä entistä tiiviimmin yhteenliitetystä maailmassa.

111. Komissio teki *Inteliä* koskevassa asiassa¹⁴¹ kielteisen päätöksen 13. toukokuuta ja totesi, että Intel oli rikkonut EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa kilpailunvastaisilla menettelytavoilla, joiden tavoitteena oli kilpailijoiden sulkeminen x86-keskusyksikköjen markkinoilta. Näistä menettelytavoista oli haittaa kuluttajille joka puolella Euroopan talousaluetta. Heikentämällä kilpailijoiden kykyä kilpailla tuotteidensa ansioilla Intelin toimet heikensivät kilpailua, vähensivät kuluttajien valintamahdollisuuksia ja estivät innovointia. Päätöksessä määrätään Intelille 1,06 miljardin euron sakko, joka on suurin komission yksittäiselle yritykselle koskaan määräämä sakko. Intel haki päätökseen muutosta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 22. heinäkuuta¹⁴².
112. Komissio teki 16. joulukuuta 2009 *Microsoftia* oikeudellisesti sitoviksi sitoumukset, joita Microsoft oli ehdottanut komission väitetiedoksiannossaan tammikuussa 2009 esittämien kilpailuongelmien poistamiseksi. Kyseiset kilpailuongelmat koskivat Microsoftin verkkoselaimen, Internet Explorerin, sitomista sen tietokoneiden Windows-käyttöjärjestelmään, joka on markkinoilla määräävässä asemassa. Näiden sitoumusten pitäisi johtaa siihen, että verkkoselainten valintamahdollisuudet Euroopan talousalueella paranevat ja kuluttajat voivat tehdä valintansa tietoisemmin ja että tietokonevalmistajilla on enemmän vapautta. Microsoft sitoutui a) toimittamaan Euroopan talousalueella tietokoneiden Windows-käyttöjärjestelmien käyttäjille Windows-päivityksen yhteydessä valintaikkunan sisältävän ohjelmistopäivityksen, jossa käyttäjille tarjotaan mahdollisuus valita vapaasti jokin Euroopan talousalueella yleisimmin käytetyistä verkkoselaimista, ja b) lisäämään Euroopan talousalueella Windows 7 -käyttöjärjestelmään ja sitä seuraaviin Windows-versioihin toiminnon, jolla tietokoneiden valmistajat ja loppukäyttäjät voivat poistaa Internet Explorer -verkkoselaimen käytöstä ja ottaa sen käyttöön¹⁴³.
113. Asiassa *Rambus* komissio epäili, että Rambus vaati kohtuuttomia rojalteja tietyistä patenteista, jotka koskivat lähes kaikissa tietokoneissa käytettäviä DRAM-siruja. Komissio teki 9. joulukuuta 2009 päätöksen, jossa tehdään oikeudellisesti sitoviksi Rambusin tarjoamat sitoumukset, joissa erityisesti asetetaan raja sen rojalteille¹⁴⁴. Vuonna 2008 DRAM-sirujen myynti oli yli 34 miljardia Yhdysvaltain dollaria (yli 23 miljardia euroa). Rambus sitoutui rajoittamaan rojaltejaan maailmanlaajuisesti viiden vuoden ajan. Rambus suostui olemaan perimättä rojalteja aikaisempien sukupolvien siruista ja perimään enintään 1,5 prosentin rojaltilta myöhempien sukupolvien siruista. Vähennys suhteessa Rambusin aikaisemmin perimään 3,5 prosenttiin on huomattava.
114. Asia osoittaa jälleen kerran, että tehokkaan standardien laadintaprosessin olisi oltava syrjimätön, avoin ja läpinäkyvä sen varmistamiseksi, että kilpailu perustuu ansioihin ja että kuluttajat pystyvät hyötymään teknisestä kehityksestä ja innovaatioista¹⁴⁵.

¹⁴¹ Asia COMP/37990 *Intel* (EUVL C 227, 22.9.2009, s. 13).

¹⁴² T-286/09, *Intel v. komissio* (EUVL C 220, 12.9.2009, s. 41).

¹⁴³ Päätös on julkaistu kilpailun pääosaston verkkosivustolla kohdassa ”*Antitrust Cases*”.

¹⁴⁴ Ei-luottamuksellinen toisinto päätöksestä ja sitoumuksista on saatavilla komission verkkosivustolla osoitteessa: <http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/cases>.

¹⁴⁵ Päätös ja sitoumukset on julkaistu kilpailun pääosaston verkkosivustolla kohdassa ”*Antitrust Cases*”.

Komissio tarkastelee parhaillaan uudelleen horisontaalisia sopimuksia koskevia suuntaviivoja ja aikoo vahvistaa nykyistä standardointia koskevaa lukua, jotta siinä annettaisiin enemmän standardien laadintaa koskevia ohjeita. Luonnos on valmis julkiseen kuulemiseen vuoden 2010 alkupuolella. Komissio tutkii jatkossakin yksittäisiä tapauksia ja puuttuu niihin, jos ilmenee kilpailuongelmia.

2.5. Media

115. Komissio jatkoi verkkokauppaa käsittelevässä pyöreän pöydän kokouksessa keskusteluja kuluttajien ja teollisuuden johtavien edustajien kanssa internetin luomista liiketoimintamahdollisuuksista sekä musiikin ja hyödykkeiden verkkokaupan kasvun esteistä Euroopassa. Verkkokaupan mahdollisuuksia ja esteitä koskeva kertomus julkaistiin toukokuussa 2009, ja syyskuussa ja lokakuussa 2009 järjestettiin kilpailukomissaarin johdolla pyöreän pöydän kokoukset, joissa keskityttiin verkkomusiikkiin. Pyöreän pöydän aloite johti kahteen yhteiseen lausumaan, joista toinen käsittelee musiikin verkkojakelua ja toinen omistajatietoja. Useat pyöreän pöydän kokousten osallistujista myös ilmoittivat konkreettisista toimista ja sitoumuksista, joiden odotetaan parantavan verkkomusiikin saatavuutta eurooppalaisille kuluttajille¹⁴⁶.
116. Komissio seurasi vuonna 2009 edelleen tiiviisti siirtymistä analogisista lähetyksistä digitaalisiin maanpäällisiin lähetyksiin yleisradiotoiminnassa Italiassa vuonna 2006 Italian yleisradiolainsäädännöstä käynnistämänsä rikkomusmenettelyn puitteissa. Italian viranomaiset olivat asiasta tiiviisti yhteydessä kilpailusta ja tietoyhteiskunnasta vastaaviin komissaareihin. Tämän jälkeen ne vahvistivat maanpäällisten televisiolähetysverkkojen digitalisoinnille Italiassa uudet kriteerit, joiden tavoitteena oli varmistaa, että uusien toimijoiden ja olemassa olevien pienempien lähetystoiminnan harjoittajien saatavilla olisi enemmän taajuuksia. Taajuuksien jakamista koskevan tarjouskilpailun odotetaan käynnistyvän vuoden 2010 alkupuolella¹⁴⁷.
117. Valtiontuen alalla komissio seurasi edelleen siirtymistä analogisista lähetyksistä maanpäällisiin digitaalisiin lähetyksiin EU:n jäsenvaltioissa. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti 6. lokakuuta Saksaa¹⁴⁸ koskevan kielteisen päätöksen järjestelmän puutteellisen teknologiariippumattomuuden perusteella¹⁴⁹.
118. Komissio antoi 2. heinäkuuta tarkistetun tiedonannon yleisradiotoiminnasta. Sen tavoitteena on selventää tapaa, jolla komissio arvioi julkisesti rahoitettuja uusia mediapalveluja¹⁵⁰. Vuoden aikana komissio teki useita myönteisiä päätöksiä asioissa, jotka koskivat julkisen palvelun yleisradiotoiminnan rahoittamista Ranskassa, Espanjassa, Itävallassa ja Tanskassa. Kesäkuussa komissio antoi ehdotuksen, jolla

¹⁴⁶ Kaikki asiakirjat ovat saatavilla internetosoitteessa
http://ec.europa.eu/competition/sectors/media/online_commerce.html.

¹⁴⁷ Komissio oli lähettänyt Italialle perustellun lausunnon tässä asiassa 18.7.2007.

¹⁴⁸ Asia C-25/2004 *DVB-T Berlin Brandenburg*. Saksa haki tähän tuomioon muutosta joulukuussa. Muutoksenhaku koski myös teknologiariippumattomuutta koskevaa kysymystä.

¹⁴⁹ Asiat T-8/06, T-21/06 ja T-24/06.

¹⁵⁰ Komission tiedonanto valtioneuvoston suositusten soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan, annettu 2. heinäkuuta 2009, EUVL C 257, 27.10.2009.

muutetaan Ruotsin lehdistötuki suurilevikkisille kaupunkisanomalehdille yhteensopivaksi valtioneuvostojen kanssa¹⁵¹.

2.6. Lääketeollisuus ja terveydenhuolto

Lääketeollisuus

119. Komissio lopetti vuonna 2009 EU:n lääkealaa koskevan tutkimuksensa. Tutkimuksessa pyrittiin tarkastelemaan syitä rinnakkaisvalmisteiden markkinoille pääsyssä havaituille viiveille sekä ilmeiselle innovaatiotoiminnan vähentymiselle mitattuna uusien markkinoille tulevien lääkkeiden määränä. Tutkimuksessa käsiteltiin kilpailusuhdetta i) alkuperäisvalmistajan ja rinnakkaisvalmistajien välillä sekä ii) alkuperäisvalmistajien keskuudessa ja annettiin tärkeitä suosituksia siitä, kuinka alan toimintaa voitaisiin parantaa. Komissio julkaisi loppuraporttinsa 8. heinäkuuta¹⁵².
120. Toimialakohtaista tutkimusta koskevassa loppuraportissa komissio kehotti kaikkia asianomaisia sidosryhmiä tiedottamaan kilpailuviranomaisille mahdollisista kilpailuongelmista.
121. Komissio aloitti myös yritystä Servier vastaan menettelyn, jossa se tutki muun muassa Servierin ja useiden rinnakkaisvalmistajien välisiä patenttisopimusjärjestelyjä, jotka voisivat olla kilpailunvastaisia. Tämä tutkimus ei ole osa toimialakohtaista tutkimusta, mutta toimialakohtaisen tutkimuksen aikana saatujen tietojen ansiosta komissio on pystynyt päättämään, milloin kilpailuoikeuteen perustuvat komission toimenpiteet voisivat olla tarkoituksenmukaisia ja tehokkaita.
122. Sääntelypuitteiden osalta loppuraportissa tuodaan esille kolme pääasiallista ongelmaa: patentit, markkinointiluvat sekä hinnoittelu- ja korvauskäytännöt. Patenttien osalta komissio on vahvistanut uudelleen, että on tarpeen luoda kiireellisesti yhteisön patentti sekä yhtenäinen ja erikoistunut patenttioikeudenkäyntijärjestelmä Euroopassa.
123. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen 6. lokakuuta antamassa tuomiossa selvennettiin lääkeaineiden rinnakkaiskauppaa koskevia rajoituksia, erityisesti niin sanottuja kaksoishinnoittelujärjestelmiä¹⁵³.
124. Vuonna 2009 toteutettiin useita suuria lääkeyhtiöiden sulautumisia, mikä on vahvistus alalla vallitsevalle yhdentymissuuntaukselle. Kaikki tapaukset hyväksyttiin ensimmäisen vaiheen tutkimuksessa joko sitoumuksin tai ilman niitä.

¹⁵¹ Asia E4/2008.

¹⁵² Komission tiedonanto – Lääkealan toimialakohtaista tutkimusta koskevan raportin tiivistelmä, 8.7.2009, lehdistötiedote [IP/09/1098](http://ec.europa.eu/press/2009/09/091098.htm).

¹⁵³ Ks. asia C-501/06, *GlaxoSmithKline v. komissio* (2009), saatavilla osoitteessa <http://eur-lex.europa.eu>. Maaliskuussa 1998 GSK ilmoitti komissiolle espanjalaisiin tukkukauppiaisiin sovellettavasta 82 lääkkeen hinnoittelukäytännöstään Espanjassa. Ilmoitetun käytännön mukaan GSK peri tukkukauppiailta eri hinnan tuotteen lopullisen määränpään mukaan. Jos tuote oli tarkoitettu käytettäväksi Espanjassa, sovellettiin alhaisempaa hintaa, ja jos tuote oli tarkoitettu vientiin, siitä perittiin korkeampi hinta. Useat tukkukauppiat ja tukkukauppioiden järjestöt kantelivat komissiolle tästä käytännöstä, ja komissio teki toukokuussa 2001 päätöksen, jossa todettiin, että GSK oli rikkonut EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa.

Lääketeollisuuden alan sulautumien arviointi on osoittanut, että eläinten terveyteen liittyvien tuotteiden markkinat ovat muuttuneet melko keskittyneiksi. Jotta ostaja voisi tulla uutena toimijana eläinrokotteiden markkinoille, asiassa Pfizer/Wyeth¹⁵⁴ divestointipakettiin sisältyi ensimmäistä kertaa tuotantolaitos.

Terveydenhuoltopalvelut

125. Komission toiminta tällä alalla keskittyi valtiontukeen. Se sai yksityisiltä sairaaloilta useita kanteluja, joissa ne väittivät, että niitä oli kohdeltu epäoikeudenmukaisesti tai että jäsenvaltion julkisille sairaaloille oli myönnetty kohtuuttomia korvauksia ja ne olivat tukeneet kaupallisia toimintojaan julkisella rahoituksella. Useimmat kanteluista tulivat jäsenvaltioista, jotka ovat jo avanneet markkinansa kilpailulle (esim. Saksa ja Belgia).
126. Komissio teki 28. lokakuuta myönteisen päätöksen Belgian viranomaisten julkisille sairaaloille Brysselin alueella myöntämästä rahoituksesta ja totesi sen olevan perustamissopimuksen määräysten mukaista¹⁵⁵. Lisäksi komissio hyväksyi kesäkuussa uuden irlantilaisen ohjelman, joka koski maksuja ja verohelpotuksia sairausvakuutusosalalla¹⁵⁶.
127. Kilpailuoikeuden alalla komissio antoi lokakuussa väitetiedoksiannon epäilyistä EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan rikkomisesta, johon Ranskan apteekkariliitto (eli Ordre National des Pharmaciens, Conseil National de l'Ordre des Pharmaciens, Section G de l'Ordre National des Pharmaciens ja Conseil Central de la Section G de l'Ordre des Pharmaciens) oli syyllistynyt¹⁵⁷. Komissio epäili, että apteekkariliitto mahdollisesti määrää vähimmäishinnat kliinisille analyyseille ja rajoittaa joidenkin markkinatoimijoiden kehitystä suojellakseen jäsentensä, ranskalaisten apteekkien, taloudellisia etuja.

2.7. Liikenne

128. Kilpailupolitiikan tavoitteena liikennealalla on varmistaa sellaisten markkinoiden tehokas toiminta, jotka on vastikään vapautettu tai joilla vapauttamisprosessi on käynnissä. Tätä varten jatkettiin sääntelypuitteiden uudenaikaistamista, jolla liikenneala tuodaan yleisesti sovellettavien kilpailusääntöjen piiriin. Lainsäädäntötyön lisäksi toteutettiin tutkinta- ja täytäntöönpanotoimia.
129. Maantieliikenteen alalla uusi asetus julkisista henkilöliikennepalveluista¹⁵⁸ tuli voimaan 3. joulukuuta. Siinä vahvistetaan säännöt, joita sovelletaan julkisista palveluista maksettaviin korvauksiin maaliikennealalla.

¹⁵⁴ Ks. asia COMP/M.5476 *Pfizer/Wyeth*.

¹⁵⁵ Asia NN54/2009 *Association bruxelloise des institutions des soins de santé privées asbl (ABISSP) vs. Belgique*. Tämän päätöksen julkinen toisinto ei ole vielä saatavilla. Se tulee saataville heti kun päätöksestä on poistettu luottamukselliset tiedot.

¹⁵⁶ Asia N582/08 *Health Insurance intergenerational solidarity relief* (Irlanti). Lopullinen päätös K(2009) 3572 lopullinen (EUVL C 186, 8.8.2009).

¹⁵⁷ Asia COMP/39510 *LABCO/ONP*.

¹⁵⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1370/2007, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta (EUVL L 315, 3.12.2007).

130. Komissio tutki useita valtiontukiasioita, jotka koskivat linja-autopalveluja Tanskassa ja Saksassa. Kaupunkiliikenteen alalla komissio lopetti muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski ranskalaisen julkisen liikennelaitoksen, RATP:n henkilöstön erityisen eläkejärjestelmän rahoitusmallin uudistusta¹⁵⁹.
131. Yhteistä liikennepolitiikkaa ja ympäristönsuojelua koskevien laajempien yhteisön tavoitteiden mukaisesti komissio hyväksyi ohjelman, jolla tuetaan ympäristöystävällisempien raskaiden ajoneuvojen hankintaa Sloveniassa¹⁶⁰. Komissio hyväksyi myös saksalaisen tukiohjelman, jonka tavoitteena on tukea saatavilla olevien erittäin tehokkaiden ajoneuvoteknologioiden hyväksyntää markkinoilla¹⁶¹, ja tukiohjelman, jolla tuetaan pienipäästöisten linja-autojen hankintaa Englannissa¹⁶².
132. Komissio hyväksyi useita julkisen liikenneinfrastruktuurin parantamiseen tähtäviä suuria hankkeita, esimerkiksi A1-¹⁶³ ja A2¹⁶⁴-moottoriteiden rakentamis- ja kunnossapitohankkeet Puolassa.
133. Rautatieliikenteen alalla komissio hyväksyi 12. kesäkuuta kaupan, jolla Deutsche Bahn AG hankki omistukseensa puolalaisen rautatieyhtiön PCC Logistics¹⁶⁵. Lokakuussa komissio siirsi Ranskan käsiteltäväksi keskittymän, jolla SNCF saisi yhteisen määräysvallan yrityksessä Keolis, joka toimii julkisen henkilöliikenteen alalla¹⁶⁶.
134. Aikaisempien vuosien tapaan komissio teki useita valtiontukipäätöksiä, joilla edistetään rautatieliikennettä ja yhdistettyjä kuljetuksia useissa jäsenvaltioissa, muun muassa Bulgariassa¹⁶⁷, Tšekissä¹⁶⁸, Saksassa¹⁶⁹ ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa (Eurostarin rakenneuudistus)¹⁷⁰.
135. Meriliikenteen alalla komissio antoi kesäkuussa tiedonannon alusten hallintoyrityksille myönnettävästä valtiontuesta¹⁷¹. Komissio teki myönteiset päätökset valtiontuesta merenkulkijoille Italiassa¹⁷² ja Suomessa¹⁷³. Se myös lopetti vuonna 2007 tanskalaisesta DIS-järjestelmästä aloitetun muodollisen menettelyn. Se hyväksyi DIS-järjestelmän laajentamisen koskemaan kaapelilaskualuksia soveltamalla meriliikenteen valtiontukea koskevia suuntaviivoja¹⁷⁴. Lisäksi komissio

¹⁵⁹ Asia C42/2007 (EUVL L 327, 12.12.2009).

¹⁶⁰ Asia N395/2008 (EUVL C 125, 5.6.2009).

¹⁶¹ N457/2009.

¹⁶² Asia N517/2009.

¹⁶³ Asiat N151/2009, N152/2009 (EUVL C 164, 16.7.2009).

¹⁶⁴ Asia N462/2009.

¹⁶⁵ Asia COMP/M.5480.

¹⁶⁶ Asia COMP/M.5557 SNCF/CDPQ/Keolis/Effia.

¹⁶⁷ Asia N175/2009 (EUVL C 246, 14.10.2009).

¹⁶⁸ Asiat N409/2008, N410/2008 ja N411/2008 (EUVL C 106, 8.5.2009).

¹⁶⁹ Asia N324/2009 (EUVL C 299, 9.12.2009).

¹⁷⁰ Asia N420/2008 (EUVL C 183, 5.8.2009).

¹⁷¹ Komission tiedonanto alusten hallintoyrityksille myönnettävän valtiontuen ohjeista (EUVL C 132, 11.6.2009).

¹⁷² Asia N219/2009 (EUVL C 196, 20.8.2009).

¹⁷³ Asiat N120/2009 (EUVL C 232, 26.9.2009), N67/2009 (EUVL C 232, 26.9.2009) ja N300/2009 (EUVL C 299, 9.12.2009).

¹⁷⁴ Asia C22/2007 (EUVL L 119, 15.5.2009).

lopetti tutkintamenettelyt, jotka koskivat tonnistoverojärjestelmiä Irlannissa¹⁷⁵ ja Tanskassa¹⁷⁶. Se myös hyväksyi Alankomaiden tonnistoverojärjestelmän muutoksen¹⁷⁷ ja tonnistoverojärjestelmän käyttöönoton Sloveniassa¹⁷⁸ ja Puolassa¹⁷⁹.

136. Komissio hyväksyi osittain Kreikan¹⁸⁰ ja Latvian¹⁸¹ satamainfrastruktuurin kehittämishankkeet ja aloitti muodollisen tutkintamenettelyn tietyistä satama-alan hyväksi Ranskassa toteutetuista verotuksellisista toimenpiteistä¹⁸². Lisäksi se lopetti vuonna 2008 aloitetun muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski julkista rahoitusta Skotlannin mantereen ja Skotlannin länsi- ja pohjoisrannikon saarien välisille lauttaliikennepalveluille¹⁸³. Yhtä reittiä lukuun ottamatta komissio vahvisti, että liikennöitsijöille asetetut länsi- ja pohjoissaaria koskevat julkisen palvelun velvoitteet olivat perusteltuja. Yrityskeskittymien alalla maailman suurin merenkulun monialayritys Maersk hankki omistukseensa Broströmin¹⁸⁴.
137. Lentoliikenteen alalla asetus tietokonepohjaisista paikanvarausjärjestelmistä (TPJ)¹⁸⁵ tuli voimaan 29. maaliskuuta. Uusi direktiivi lentoasemamaksuista tuli voimaan 15. maaliskuuta¹⁸⁶.
138. Neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyivät 18. kesäkuuta nykyisten sääntöjen muutoksen¹⁸⁷, jonka tarkoituksena on lisätä joustavuutta lähtö- ja saapumisaikojen jakamisessa kriisin vaikutukseen vastaamiseksi lentoliikenteen alalla. Toimenpiteellä jäädytetään tilapäisesti ”käytä tai menetä” -sääntö kesäaikataulukaudella 2009 ja annetaan lentoyhtiöiden pitää oikeutensa lähtö- ja saapumisaikoihin.
139. Lentoliikenneala joutui myllerryksen kouriin vuonna 2009, kun matkustaja- ja rahtimäärät vähenivät aiheuttaen merkittäviä tappioita useille yhtiöille. Tämä johti alan rakenneuudistukseen. Rakenneuudistus toteutui maailmanlaajuisten lentoyhtiöliittoutumien yhteistyön tehostumisena, joka johti Atlantin ylittävät reitit kattaviin yhteisyrityssopimuksiin. Euroopan lentoliikenneala keskittyi sekä reittilentoyhtiöiden että halpalentoyhtiöiden sulautumien¹⁸⁸ kautta. Jotkin suuret reittilentoyhtiöt, erityisesti Lufthansa, käyttivät hyväkseen mahdollisuutta laajentaa

¹⁷⁵ Asia C2/2008 (EUVL L 228, 1.9.2009).

¹⁷⁶ Asia C5/2007 (EUVL L 315, 2.12.2009).

¹⁷⁷ Asia N457/2008 (EUVL C 106, 8.5.2009).

¹⁷⁸ Asia N325/2007 (EUVL C 53, 6.3.2009).

¹⁷⁹ Asia C34/2007.

¹⁸⁰ Asiat N169/2008, N105/2008, N168/2008 ja C21/2009.

¹⁸¹ Asia N385/2009.

¹⁸² Asia N614/2008 (EUVL C 122, 30.5.2009).

¹⁸³ Asia C16/2008, ei vielä julkaistu.

¹⁸⁴ Asia COMP/M.5346 *APMM/Broström*.

¹⁸⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 80/2009, annettu 14 päivänä tammikuuta 2009, tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskevista käytännösäännöistä ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2299/89 kumoamisesta (EUVL L 35, 4.2.2009).

¹⁸⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/12/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009 (EUVL L 70, 14.3.2009).

¹⁸⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 545/2009, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2009, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta (EUVL L 167, 29.6.2009, s. 24).

¹⁸⁸ Asia COMP/M.5364 *Iberia/Vueling/Clickair*.

toimintaansa ostamalla pienempiä alueellisia toimijoita, nimittäin Brussels Airlinesin¹⁸⁹, Bmi:n¹⁹⁰ ja Austrian Airlinesin¹⁹¹.

140. Komissio aloitti 8. huhtikuuta muodolliset tutkintamenettelyt asioissa, jotka koskevat Atlantin ylittäviin lentoihin liittyvää lentoyhtiöiden yhteistyötä¹⁹², nimittäin Oneworld-liittoutumaa (British Airways, American Airlines ja Iberia) sekä Star Alliance -liittoutumaa (Lufthansa, United, Continental ja Air Canada). Komissio lähetti 30. syyskuuta väitetiedoksiannon Oneworldia koskevassa asiassa¹⁹³.
141. Vuoden aikana komissio hyväksyi Austrian Airlines -konsernille lainatakauksen muodossa myönnetyn pelastamistuen¹⁹⁴. Lisäksi se katsoi, että Austrian Airlinesin rakenneuudistussuunnitelma soveltui yhteismarkkinoille¹⁹⁵. Komissio teki myös päätöksen tietyistä muutoksista, jotka Kreikan viranomaiset aikoivat lisätä Olympic Airlinesin myyntiprosessiin, mutta edellytti useiden ehtojen noudattamista¹⁹⁶. Lisäksi komissio hyväksyi Kreikan viranomaisten aikomuksen kattaa osa kustannuksista, joita aiheutuu Olympic Catering SA:n suunnittelemista, sen joitakin työntekijöitä koskevista vapaaehtoisista irtisanomisjärjestelyistä¹⁹⁷.
142. Komissio hyväksyi Ranskan toimenpiteet, joiden tavoitteena oli lopettaa kotimaan lentojen ja EU-lentojen erisuuruiset matkustajamaksut, jotka antoivat edun kotimaan lentoja liikennöiville lentoyhtiöille¹⁹⁸.

2.8. Postipalvelut

143. **Valtiontukisääntöjen soveltamisesta postialaan** vuonna 2009 voidaan todeta, että komissio teki useita päätöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että postitoiminnan harjoittajat, joille on asetettu velvollisuus huolehtia yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, ja niiden tytäryhtiöt eivät saa korvauksena kohtuutonta etua. Komissio jatkoi koko vuoden ajan tutkimustaan, joka koski väitettyä *Deutsche Post AG:lle*¹⁹⁹ yleispalveluvelvoitteen täyttämistä vuosina 1989–2007 maksettua liikakorvausta. Komissio aloitti 13. heinäkuuta muodollisen tutkintamenettelyn toimenpiteistä Belgian postin La Posten hyväksi²⁰⁰. Yhdistyneen kuningaskunnan postia Royal Mailia koskevassa asiassa komissio päätti, että neljä vuosina 2001–2007 toteutettua valtion toimenpidettä noudatti EU:n valtiontukisääntöjä²⁰¹. Ranskan postia koskevassa asiassa²⁰² Ranskan hallitus antoi lain, jonka mukaan La Poste muutetaan ”société anonyme”-yhtiöksi 1. tammikuuta

189 Asia COMP/M.5335 *Lufthansa / Brussels Airlines*.

190 Asia COMP/M.5403 *Lufthansa/bmi*.

191 Asia COMP/M.5440 *Lufthansa / Austrian Airlines*.

192 Ks. lehdistötiedote [MEMO/09/168, 20.4.2009](#).

193 Ks. lehdistötiedote [MEMO/09/430, 2.10.2009](#).

194 Asia NN72/2008, ei vielä julkaistu.

195 Asia C6/2009.

196 Asia N83/2009, ei vielä julkaistu.

197 Asia N487/2009.

198 Asia E4/2007 (EUVL C 83, 7.4.2009).

199 Asia [C36/2007](#) *Saksan valtiota vastaan tehty kantelu sääntöjenvastaisesta valtiontuesta Deutsche Postille* (EUVL C 245, 19.10.2007, s. 21).

200 Asia C20/09 (ex N763/02) *La Poste* (EUVL C 176, 29.7.2009, s. 17).

201 Asia C7/07 (ex NN82/06 ja NN83/06) *Väitetty tuki Royal Mailille* (EUVL L 210, 14.8.2009, s. 16).

202 Asia C56/2007 *Rajoittamaton valtiontakaus – La Poste* (Ranska).

2010 mennessä, mikä merkitsisi takauksen päättymistä. Tämän perusteella komissio viimeistelee parhaillaan päätöstä asiassa.

144. Yrityskeskittymien osalta voidaan todeta, että komissio hyväksyi 21. huhtikuuta ehdollisesti ensimmäisen vakiintuneiden postitoiminnan harjoittajien sulautuman, jonka osapuolet ovat Ruotsin posti ja Tanskan posti²⁰³.

2.9. Autoteollisuus

145. Talouskriisi iski erityisen voimakkaasti moottoriajoneuvoalaan. Vaikka autojen maailmanlaajuinen kysyntä vuonna 2009 väheni ainoastaan 2,4 prosenttia vuodesta 2008 Kiinan²⁰⁴ voimakkaan kysynnän vuoksi, autokauppa (henkilöautot ja kevyet, enintään 3,5 tonnin hyötyajoneuvot) supistui EU:ssa 4,6 prosenttia vuodesta 2008 ja 12,5 prosenttia vuodesta 2007²⁰⁵. Useilla kansallisilla markkinoilla käyttöön otetut romutusohjelmat, erityisesti Saksan ohjelma, vaikuttivat myönteisesti myyntiin lyhyellä aikavälillä. Direktiivissä 98/34/EY säädetyn tietojen toimittamista koskevan menettelyn mukaisesti sellaisista kansallisista romutusohjelmista, joihin sisältyy lisäksi teknisiä määräyksiä, ilmoitettiin ennen niiden hyväksymistä komissiolle ja jäsenvaltioille. Tämä takasi läpinäkyvyyden, tietojenvaihdon ja sen, ettei sisämarkkinoille synny esteitä.
146. Laskeva kysyntä ja maailmanlaajuinen ylikapasiteetti, jotka ovat olleet alan ominaispiirteitä joidenkin vuosien ajan, ajoivat useita suuria autonvalmistajia konkurssimenettelyihin. Erityisesti voidaan mainita yhdysvaltalaiset yritykset General Motors ja Chrysler. Tämän seurauksena kaksi GM:n Euroopassa toimivaa yhtiötä, Opel/Vauxhall ja Saab, pantiin myyntiin. Opelille puolestaan oli myönnettävä valtion lainoja, jotta se voisi jatkaa toimintaansa.
147. Toinen haaste alalla on tällä hetkellä siirtyminen ympäristöystävällisempiin autoihin. Kuluttajat kysyvät yhä enemmän pienipäästöisiä autoja. Tämä yhdessä tiukemman sääntely-ympäristön kanssa edellyttää suuria investointeja sellaisten ajoneuvojen kehittämiseksi, jotka täyttävät tulevaisuuden standardit. Komissio hyväksyi useita tällaisia valtiontukiohjelmia²⁰⁶. Samanaikaisesti rahoituksen saanti helpottui alalla lainojen ja takausten kautta.
148. Komissio jatkoi tiukkaa linjaa kaikissa autoteollisuudelle myönnettyä valtiontukea koskevissa asioissa. Erityisesti komissio on johdonmukaisesti ilmoittanut, ettei se hyväksyisi sitä, että tilapäisten puitteiden perusteella hyväksytyjen ohjelmien nojalla myönnettyyn valtiontukeen sovellettaisiin lakisääteisesti tai käytännössä protektionistisia ehtoja kuten perusteettomia ei-kaupallisia ehtoja, jotka koskevat investointien maantieteellistä sijaintia. Komissio arvioi huolellisesti kaikki asiat, joihin liittyi tämäntyyppisiä protektionismiin liittyviä huolenaiheita, ja varmisti, että ei-kaupalliset näkökohdat eivät vaikuttaneet tukeen ja että se edisti autoteollisuuden tulevaa elinkelpoisuutta.

²⁰³ Asia COMP/M.5152.

²⁰⁴ *Global auto report*, Scotia Bank, http://www.scotiacapital.com/English/bns_econ/bns_auto.pdf.

²⁰⁵ ACEA, uudet rekisteröinnit maittäin

http://www.acea.be/index.php/news/news_detail/new_vehicle_registrations_by_country/.

²⁰⁶ Tarkempia tietoja tämän kertomuksen erikoisluvussa.

149. Komissio hyväksyi 13. toukokuuta 11 miljoonan euron koulutustuen rekkavalmistaja Scanian Ruotsin tehtaiden henkilöstölle²⁰⁷. Lisäksi se hyväksyi 2. joulukuuta 57 miljoonan euron koulutustuen Ford Romania SA:lle ja lopetti tutkintamenettelyn asiassa²⁰⁸. Komissio hyväksyi 5. kesäkuuta Ruotsin valtion yritykselle Volvo Personvagnar (Volvo PV)²⁰⁹ myöntämät takaukset ja 13. marraskuuta Romanian valtion Ford Romania SA:lle²¹⁰ myöntämät takaukset. Lisäksi se hyväksyi investointituet Mercedes-Benz Hungarylle²¹¹ ja Ford Espanjalle²¹².
150. Aluetuen osalta komissio hyväksyi 29. huhtikuuta 46 miljoonan euron investointituen Fiat-konsernin suurelle investointihankkeelle, joka koskee uuden automallin tuotantoa Sisiliassa (Italia)²¹³. Se aloitti kuitenkin 29. lokakuuta muodollisen tutkintamenettelyn Unkarin myöntämästä noin 50 miljoonan euron aluetuesta suurelle investointihankkeelle Audi Hungaria Motor Kft:n Györin tuotantolaitoksessa²¹⁴.
151. Kilpailuoikeuden osalta voidaan todeta, että moottoriajoneuvoalan uuden ryhmäpoikkeusasetuksen alustava luonnos ja siihen liittyvät suuntaviivat hyväksyttiin 28. lokakuuta. Tekstit julkaistiin julkista kuulemista varten 21. joulukuuta, ja ne noudattavat 22. heinäkuuta annettua komission tiedonantoa²¹⁵. Nykyisten todisteiden ja julkisen kuulemisen tuloksen perusteella komissio katsoo, että autojen jakelusopimuksia ei pitäisi käsitellä eri tavalla kuin samanlaisia sopimuksia muilla aloilla. Sen vuoksi ryhmäpoikkeusasetuksen luonnoksessa säädetään, että nykyiset tällaisia sopimuksia koskevat erityissäännöt korvataan tulevilla vertikaalisia rajoituksia koskevalla yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella. Jotta suojeltaisiin autojen jälleenmyyjien vanhojen sääntöjen mukaisesti tekemiä investointeja, esimerkiksi investointeja useamman tuotemerkin myyntipisteisiin, siirtymisen ehdotetaan tapahtuvan vasta 31. toukokuuta 2013.
152. Jälkimarkkinoiden (korjaus ja huolto sekä varaosat) osalta analyysi on osoittanut, että kilpailu on vähäisempää markkinoiden merkkikohtaisen luonteen vuoksi ja että alakohtaiset säännöt ovat tarpeen useilla aloilla. Jälkimarkkinoiden osalta tarkoituksena on, että ryhmäpoikkeusasetuksen luonnos ja siihen liittyvien suuntaviivojen luonnos korvaavat nykyisen ryhmäpoikkeusasetuksen²¹⁶ 1. kesäkuuta 2010 alkaen. Ne täydentävät alakohtaisia sääntöjä, jotka koskevat uusien ajoneuvojen korjaukseen ja huoltoon tarvittavien tietojen saatavuutta.

²⁰⁷ N98/2009 *Koulutustuki Scaniaalle* (EUVL C 147, 27.6.2009, s. 6).

²⁰⁸ Asia C39/2008 (ex N148/2008) *Koulutustuki Ford Craiovalle, Romania*.

²⁰⁹ N80/2009 *Valtiontakaukset Volvo Cars -yritykselle* (EUVL C 172, 24.7.2009, s. 2).

²¹⁰ N478/2009 *Yksittäinen valtiontakaus Ford Romania S.A:lle*.

²¹¹ N671/2008. [Ks. IP/09/1147](#).

²¹² N473/2008. [Ks. IP/09/958](#).

²¹³ Asia N635/2008 *FIAT Termini Imerese*.

²¹⁴ Asia C31/2009 (ex N113/2009) *Audi Hungaria Motor Kft*.

²¹⁵ Komission tiedonanto moottoriajoneuvoalan tulevasta kilpailuoikeudellisesta kehyksestä, annettu 22. heinäkuuta 2009 (KOM(2009) 388 lopullinen).

²¹⁶ Komission asetus (EY) N:o 1400/2002, annettu 31 päivänä heinäkuuta 2002, perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin moottoriajoneuvoalalla (EYVL L 203, 1.8.2002, s. 30).

2.10. Elintarviketeollisuus

153. Komissio on jatkanut kilpailusääntöjen soveltamista elintarvikemarkkinoilla seuraamalla aktiivisesti sitoumuksia sisältävien päätösten täytäntöönpanoa. Se on myös arvioinut asioita, joissa tehtiin tarkastuksia vuonna 2008. Elintarvikeketjun toimintaa käsittelevä komission työryhmä jatkoi työtään vuonna 2009. Tässä yhteydessä komissio käynnisti tiedonhankintaprosessin selvittääkseen mahdollisia kilpailuongelmia, jotka voivat vaikuttaa elintarvikealan toimintaan. Tietojenhankinnan tulokset jaettiin kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa ja sisällytettiin komission tiedonantoon ”Toimivampi elintarvikeketju Eurooppaan”, joka annettiin 28. lokakuuta²¹⁷.
154. Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston elintarvikkeisiin keskittyvä työryhmä kokoontui heinäkuussa ja marraskuussa keskustelemaan ja vaihtamaan parhaita käytänteitä elintarvikemarkkinoihin liittyvistä kysymyksistä.
155. Maitoala on yksi niistä aloista, joilla on ollut eniten vaikeuksia vuonna 2009. Näiden vaikeuksien vuoksi komissio antoi heinäkuussa tiedonannon maitoalan markkinatilanteesta²¹⁸. Lisäksi perustettiin maatalousalan kansalliset asiantuntijat yhteenkokoava maitoalan korkean tason asiantuntijaryhmä, jonka työ jatkuu edelleen. Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston yhteisen maitoalaa käsittelevän työryhmän perustaminen tehosti myös komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten maitoalaa koskevaa vuoropuhelua. Työryhmä jatkaa työtään vuonna 2010.

3. KULUTTAJIA KOSKEVAT TOIMET

156. Kuluttajien yhteisyksikkö on ollut toiminnassa yli vuoden. Sen tavoitteena on syventää kilpailun pääosaston suhteita kuluttajien edustajiin ja kehittää uusia tapoja kommunikoida suoraan suuren yleisön kanssa.
157. Komissio perusti vuonna 2003 eurooppalaisen neuvoa-antavan kuluttajaryhmän (ECCG), joka on pääfoorumi komission suhteille kuluttajajärjestöihin²¹⁹. Ryhmä on perustanut kilpailua käsittelevän alaryhmän, joka kokoontuu kahdesti vuodessa Brysselissä²²⁰. Vuoden 2009 aikana ECCG:n kilpailua käsittelevä alaryhmä kävi keskusteluja esimerkiksi talouskriisistä ja siihen liittyvistä valtiontukitoimenpiteistä, elokuvateatterien digitalisoinnista, Intel-päätöksestä ja lääkealan toimialakohtaisesta tutkimuksesta.
158. Kilpailun pääosasto järjesti 21. lokakuuta tilaisuuden, jossa käsiteltiin kilpailua ja kuluttajia 2000-luvulla. Tiedonvälityksen parantamiseksi kilpailun pääosaston verkkosivuston kuluttaja-aiheisia sivuja päivitettiin tietojen käyttäjystävällisyyden parantamiseksi.

²¹⁷ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12926_en.pdf.

²¹⁸ http://ec.europa.eu/agriculture/markets/milk/schoolmilk/index_en.htm.

²¹⁹ Päätös 2003/709/EY, 9.10.2003.

²²⁰ ECCG:n kilpailua käsittelevässä alaryhmässä on yksi kansallisen kuluttajajärjestön edustaja kustakin jäsenvaltiosta sekä yksi edustaja Euroopan kuluttajaliitosta (BEUC) ja kaksi ETA-tarkkailijoiden edustajaa (Islanti ja Norja). Komissio vastaa alaryhmän sihteeristöstä.

4. EUROOPAN KILPAILUVIRANOMAISTEN VERKOSTO JA YHTEISTYÖ KANSALLISTEN TUOMIOISTUINTEN KANSSA

159. Euroopan kilpailuviranomaisten verkosto oli vuonna 2009 edelleen aktiivinen foorumi keskusteluille ja hyvien käytänteiden vaihdolle komission ja 27 jäsenvaltion kilpailuviranomaisten välillä.
160. Kilpailun pääosaston pääjohtaja ja kaikkien kansallisten kilpailuviranomaisten pääjohtajat tapasivat 13. lokakuuta. Keskustelun pääaiheita olivat painopisteiden asettaminen, menettelyjen lähentyminen/läpinäkyvyys, seuraamukset ja kriminalisointi sekä yhteistyö yrityskeskittymiä koskevissa asioissa. Lisäksi kokouksessa käsiteltiin finanssikriisiin liittyviä komission toimia ja annettiin yksimielinen tuki kertomukselle, joka koskee lähentymistä tällä alalla Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevan malliohjelman mukaisesti²²¹.
161. Komissiolle ilmoitettiin asetuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaisesti 129 uudesta kansallisten kilpailuviranomaisten vuonna 2009 käynnistämästä tutkintatoimesta. Niistä monet liittyivät energia-, media-, televiestintä-, liikenne- ja rahoituspalvelujen aloihin. Komissiolle tiedotettiin myös 69 suunnitellusta päätöksestä asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 4 kohdan mukaisesti (lisäys 15 prosenttia vuodesta 2008).
162. Komissio antoi asetuksen 15 artiklan 1 kohdan nojalla vuonna 2009 viisi lausuntoa kysymyksistä, joita kansalliset tuomarit olivat esittäneet EU:n kilpailusääntöjen soveltamisesta: yhden lausunnon belgialaiselle tuomioistuimelle, yhden liettualaiselle tuomioistuimelle ja kolme lausuntoa espanjalaisille tuomioistuimille. Asetuksen 15 artiklan 3 kohdan mukaisten *amicus curiae* -kirjelmien osalta voidaan todeta, että komissio toimitti kirjallisia huomautuksia yhdessä asiassa Pariisin muutoksenhakutuomioistuimelle. Asiassa oli kyse verkkokaupan rajoittamisesta valikoivissa jakelusopimuksissa²²². Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-429/07 antaman tuomion jälkeen komissio toimitti kirjallisia huomautuksia Amsterdamin tuomioistuimelle komission määräämien sakkojen verovähennyskelpoisuudesta.
163. Vuoden aikana tehtiin 10 avustussopimusta, jotka koskivat tuomareiden koulutusohjelmia eri jäsenvaltioissa.

5. KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

164. Globaalistuvassa maailmantaloudessa myös kilpailupolitiikan on omaksuttava globaali näkemys. Kilpailun pääosastolla oli edelleen johtava rooli kansainvälisessä kilpailuviranomaisverkostossa (ICN). Kilpailun pääosasto järjesti 22. ja 23. tammikuuta Brysselissä seminaarin, jossa käsiteltiin kilpailuviranomaisten tehokkuutta. Kyse oli ensimmäisestä tämän tyyppisestä tilaisuudesta.
165. Kuten aikaisemmin kilpailun pääosasto osallistui aktiivisesti OECD:n kilpailukomitean työhön. Lisäksi se oli mukana YK:n kauppaja kehityskonferenssin

²²¹ Kertomus on saatavilla osoitteessa <http://ec.europa.eu/competition/ecn/documents.html>.

²²² Pariisin muutoksenhakutuomioistuimen asia N:o RG 2008/23812, *Pierre Fabre Dermo-Cosmétique*. Asiassa on esitetty ennakkoratkaisupyyntö SEUT-sopimuksen 267 artiklan mukaisesti; ks. asia C-439/09.

(UNCTAD) kilpailulainsäädäntöä ja -politiikkaa käsittelevän hallitustenvälisen asiantuntijaryhmän (IGE) vuosikokouksessa, jossa se osallistui useimpiin pyöreän pöydän keskusteluihin.

166. Yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa oli tiivistä niin yksittäisissä asioissa kuin yleisemmissä kilpailupolitiikkaa koskevissa kysymyksissä. Yhteistyö oli tiivistä myös Kanadan ja Japanin kilpailuvirastojen kanssa.
167. Euroopan yhteisö ja Etelä-Korea allekirjoittivat 23. toukokuuta kilpailualaa koskevan kahdenvälisen yhteistyösopimuksen, joka tuli voimaan 1. heinäkuuta²²³. Vapaakauppasopimus Etelä-Korean kanssa parafoitiin 15. lokakuuta 2009. Se allekirjoitetaan ja tulee voimaan todennäköisesti vuoden 2010 aikana. Tässä vapaakauppasopimuksessa kielletään ensimmäistä kertaa tietyt tyyppiset tuet.
168. Komissaari Kroes allekirjoitti 8. lokakuuta Brasilian oikeusministeriön ja Brasilian kilpailuviraston johtajien kanssa yhteisymmärryspöytäkirjan, jonka tarkoituksena on varmistaa kilpailun pääosaston ja sen brasilialaisten virkaveljien välinen tiivis yhteistyö.
169. Vuotuinen kilpailua koskeva vuoropuhelu Kiinan kanssa järjestettiin Brysselissä 22.–23. kesäkuuta. Yhteistyö Intian kanssa lisääntyi vuonna 2009, kun Intia nimitti seitsemän jäsentä Intian kilpailuvirastoon, jonka tehtäväksi on annettu vuoden 2002 kilpailulain täytäntöönpanon valvonta.
170. Laajentumiseen liittyvä yhteistyö oli erityisen tiivistä Kroatian ja Turkin kanssa. Näiden kahden ehdokasmaan on täytettävä avaamisedellytykset ennen kuin neuvottelut kilpailua koskevasta luvusta voidaan aloittaa. Lisäksi kilpailun pääosasto avusti Länsi-Balkanin maita niiden kilpailusääntöjen yhdenmukaistamisessa EU:n lainsäädännön kanssa ja osallistui alustaviin neuvotteluihin Islannin mahdollisuudesta liittyä EU:n jäseneksi.

6. TOIMIELINTEN YHTEISTYÖ

171. Komissio jatkoi vuonna 2009 yhteistyötään muiden Euroopan unionin toimielinten kanssa niiden kanssa tehtyjen sopimusten tai pöytäkirjojen mukaisesti²²⁴.
172. Euroopan parlamentti antoi vuonna 2009 päätöslauselmat yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvia vahingonkorvauskanteita koskevasta valkoisesta kirjasta sekä vuosien 2006 ja 2007 kilpailupolitiikkaa koskevista kertomuksista. Kilpailukomissaarin ja talous- ja raha-asioiden valiokunnan välisen säännöllisen vuoropuhelun lisäksi komissio osallistui keskusteluihin muissa parlamentin valiokunnissa lukuisista eri aiheista kuten kilpailupolitiikkaa koskeva vuosikertomus, valkoinen kirja vahingonkorvauskanteista, yleisradiotoimintaa koskeva tiedonanto, valtiontuki ja finanssikriisi, lääkealan toimialakohtainen tutkimus ja

²²³ Euroopan yhteisön ja Korean tasavallan hallituksen sopimus kilpailunvastaista toimintaa koskevasta yhteistyöstä (EUVL L 202, 4.8.2009, s. 36).

²²⁴ Euroopan parlamentin ja komission välisiä suhteita koskeva puitesopimus, tehty 26. toukokuuta 2005; Euroopan komission ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean välistä yhteistyötä koskeva pöytäkirja, tehty 7. marraskuuta 2005; Euroopan komission ja alueiden komitean välisiä yhteistyöjärjestelyjä koskeva pöytäkirja, tehty 17. marraskuuta 2005.

moottoriajoneuvoalan ryhmäpoikkeusasetus. Euroopan parlamentin jäsenten kanssa pidettiin kahdenvälisiä kokouksia näistä ja useista muista aiheista.

173. Komissio toimii läheisessä yhteistyössä neuvoston kanssa ja tiedottaa sille tärkeistä kilpailupoliittisista aloitteista, kuten pankkialaa koskevista valtiontukitoimenpiteistä ja suuntaviivoista sekä muista finanssi- ja talouskriisiin liittyvistä valtiontukitoimenpiteistä. Talous- ja rahoituskomiteaa²²⁵ on kuultu pankkeja, pääomapohjan vahvistamista, arvoltaan alentuneita omaisuuseriä ja rakenneuudistusta koskevista tiedonannoista samoin kuin takauksia ja pääomapohjan vahvistamista koskevien ohjelmien tarkistamisesta. Komissio esitti kilpailupolitiikkaa koskevia huomautuksia neuvoston eri kokoonpanoissa, esimerkiksi ECOFIN-neuvostossa, kilpailukykyneuvostossa, liikenne-, televiestintä- ja energianeuvostossa, ja Eurooppa-neuvostossa annetuista päätelmistä.
174. Komissio tiedottaa Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle tärkeistä kilpailupoliittisista aloitteista ja osallistuu kyseisissä komiteoissa näistä aloitteista käytäviin keskusteluihin. Talous- ja sosiaalikomitea julkaisi vuonna 2009 lausunnot vuoden 2007 kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksesta ja vahingonkorvauskanteista annetusta valkoisesta kirjasta. Kilpailun pääosaston yksiköt ovat myös osallistuneet työryhmien kokouksiin ja niillä on ollut kahdenvälisiä kokouksia talous- ja sosiaalikomitean esittelijöiden kanssa useista muista aiheista kuten pk-yritysten sopeutuminen markkinoiden maailmanlaajuisiin muutoksiin, laivanrakennus ja valtiontuki.

²²⁵

Talous- ja rahoituskomitea valmistelee asioita talous- ja rahoitusasioiden neuvostolle (ECOFIN), ja siihen osallistuu yksi Euroopan keskuspankin edustaja.